
Büntetőjogi compliance*

Richard Soyer** - Sergio Pollak***

A megfelelés (compliance) egy elfogadott fogalom a modern osztrák jogi környezetben, és egyre nagyobb figyelem övezi. Ebben az összefüggésben a jogszabályok betartásának vagy a magatartási kódexekben rögzített, kötelező erővel nem rendelkező előírásoknak való megfelelést jelenti. A büntetőjogi megfelelés a büntetőjog területére vonatkozó szabályok betartását jelenti. Mindenekelőtt azok az előírások relevánsak, amelyeket be kell tartani az esetleges büntetőjogi felelősség elkerülése érdekében. Az ilyen jellegű szabályok nem részei a formálisan kötelező erejű osztrák jogrendszernek, és ezért nem tekinthetők olyan normáknak, amelyek közvetlenül meghatározzák a vállalkozások büntetőjogi felelősségét. Megfontolandó azonban, hogy a büntetőjogi felelősség megállapításához szükséges jogi kritériumok értelmezése során – különösen annak megállapítása során, hogy az elkövetési magatartást gondatlanságból valósították-e meg – közvetetten is hivatkozni kell rájuk.

Kulcsszavak: compliance, büntetőjogi compliance, kötelező erővel nem rendelkező normák, vállalkozások büntetőjogi felelőssége, compliance-védelem

Criminal Compliance

Compliance is an established concept in modern Austrian legal context, and has become the subject of increasing attention. In this context, it can be considered as compliance with the law or compliance with non-binding regulations codified in codes of conduct. Criminal Compliance means complying with regulations relevant in the area of criminal law. Above all, relevant are the regulations which ought to be complied with to avoid potential criminal responsibility. This sort of regulations do not form part of the formally binding Austrian law regime, and therefore do not directly establish norms applicable in order to determine the criminal responsibility of a corporation. However, consideration should be given to relying upon them indirectly in the process of interpreting the requisite legal criteria to establish criminal responsibility – *inter alia* in determining whether conduct was taken or omitted recklessly.

* A tanulmány az alábbi cikk alapján készült: SOYER Richard – POLLAK Sergio: *Criminal Compliance*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Szerk.): Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht. Wien, MANZ Verlag, 2021. 2. Kiadás. Nagyon köszönjük a magyar nyelvű rövidített változat másodközlésének engedélyezését a bécsi MANZ Kiadónak. A tanulmányt fordította Prof. Dr. Jacsó Judit egyetemi tanár (Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete) és Dr. Udvarhelyi Bence egyetemi adjunktus (Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete). Lektorálta: Dr. Sántha Ferenc egyetemi docens (Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete).

** Tanszékvezető egyetemi tanár, Linzi Johannes Kepler Egyetem, Bűnügyi Tudományok Intézete, ügyvéd, Soyer/Kier/Stuefer Ügyvédi Iroda, Bécs.

*** Egyetemi tanársegéd, tudományos munkatárs, Linzi Johannes Kepler Egyetem, Bűnügyi Tudományok Intézete

Keywords: Compliance, Criminal Compliance, not directly established norms, criminal responsibility of a corporation, Compliance-Defence

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.5.2199>

1. Osztrák álláspont

1.1. Bevezetés

1.1.1 Fogalmak

a) Compliance¹

A compliance kifejezés az angol-amerikai jogrendszerből származik, és nagyjából lefordítva jelentése: megfelelés, betartás, engedelmesség², egyetértés³ vagy a törvényeknek és szabályoknak való megfelelés^{4,5}. Az osztrák jogalkotó nem hozott létre (általánosan alkalmazható) jogi meghatározást erre a kifejezésre.⁶ Elsősorban *jogi megfelelésnek*⁷ vagy *jogszabályi konformitásnak* is nevezhetnénk. Minimumkövetelmény, hogy a szervezetek és az alkalmazottak a törvény keretein belül járjanak el.⁸ A megfelelésnek ezt a pusztán jogi megközelítését „*hard*“-*compliance*-nek („kemény” megfelelésnek) nevezik.⁹ Amennyiben ez a kötelezettség természetes személyekre irányul, nem indukál új szempontokat vagy problémákat, hiszen mindenki köteles a törvények betartására.¹⁰

Más a helyzet azonban a vállalati compliance-szel, azaz a vállalatokat (szervezeteket) terhelő kötelezettségekkel és az ezáltal létrejövő új jogi kultúrával (kulcsszó: *Corporate Compliance, vállalati megfelelés*¹¹).¹² A megfelelés ugyanis ilyen értelemben már új jelentéstartalommal bír.

A jogszabályok által már meghatározott kötelezettségeket a compliance előírások konkrétan fogalmazzák meg (a compliance előírások általi *norma konkretizálásról*

¹ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.3ff.

² BOCK Dennis: *Criminal Compliance*. Baden-Baden, Nomos Verlag, 2013. 19.

³ <https://de.pons.com/übersetzung/englisch-deutsch/compliance> (30.11.2020).

⁴ <https://de.pons.com/übersetzung/englisch-deutsch/compliance> (30.11.2020).

⁵ Vö. NÁPOKOJ Elke Maria: In: Napokoj Elke Maria (szerk.): *Risikominimierung durch Corporate Compliance*. Wien, MANZ Verlag, 2010. Rz 1; PETSCHÉ Alexander – LARCHER Daniel: In: Petsche Alexander – Mair Karin (szerk.): *Handbuch Compliance*. Wien, LexisNexis Verlag, 2019, 3. Kiadás. 2.

⁶ Vö. HINTERHOFER Hubert: *Der untätige Compliance Officer: Strafbare Beitrag durch Unterlassen?* *Zeitschrift für Finanzmarktrecht*, 2010. 105; TIPOLD Alexander: *Zurechnung fremden Verhaltens – Vertrauensgrundsatz, Compliance und Verbandsverantwortlichkeit*. In: Reindl-Krauskopf Susanne – Ingeborg Zerbes – Brandstetter Wolfgang – Lewisch Peter – Tipold Alexander (szerk.): *Festschrift für Helmut Fuchs*. Wien, Verlag Österreich, 2014. 613.

⁷ TIPOLD (2014): i.m. 613.

⁸ Vö. HAUSCHKA Christoph – MOOSMAYER Klaus – LÖSLER Thomas: In: Hauschka Christoph – Moosmayer Klaus – Lösler Thomas (szerk.): *Corporate Compliance*. München, C. H. Beck Verlag, 2016, 3. Kiadás. § 1 Rz 2.

⁹ Vö. BOCK: i.m. 20.

¹⁰ Vö. FUCHS Helmut: *Compliance: Soft Law – Hard Criminal Law*. In: Lewisch Peter (szerk.): *Zauberwort Compliance?* Wien, MANZ Verlag, 2012. 27; TIPOLD (2014): i.m. 613.

¹¹ Lásd: RUHMANNSEDER Felix: *Compliance-Strategien*. In: Soyer Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. Rz 13.2.

¹² Vö. ROTSCHEK Thomas: *Criminal Compliance*. In: Achenbach Hans – Ransiek Andreas – Rönnau Thomas (szerk.): *Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Heidelberg, C.F. Müller, 2019, 5. Kiadás. 4. fejezet, Rz 4.

beszélhetünk). A megfelelés azonban nem szűkíthető le csupán erre.¹³ A megfelelési szabályokat ugyanis nemcsak külsőleg (törvény által) lehet meghatározni, hanem azt a vállalat belső jogaként is létrehozhatja, például etikai kódex vagy a fenntartható üzleti gyakorlatokat tartalmazó útmutató formájában (kötelező és önkéntes megfeleléségi előírások).¹⁴ Ezért a modern felfogás szerint a megfelelést nem pusztán csak a jogszabályoknak való megfelelésként, hanem sokkal inkább a *szabályoknak való megfelelésként*¹⁵ kell értelmezni.

A compliance tágabb értelemben *kötelezettségek konglomerátumaként* írható le, amelyek kifejezetten a vállalat működésével kapcsolatos veszélyek és kockázatok kezelésére, ellenőrzés alatt tartására szolgálnak.¹⁶ Ebben az értelemben a megfelelés a jogi, az etikai, morális, (üzleti) gazdasági vagy egyéb célok betartását¹⁷ szolgáló *eljárásként* fogható fel.¹⁸ E tekintetben különösen a *rendszerszinten megjelenő helytelen magatartások elkerülését* szolgálja.¹⁹ Meg kell jegyezni, hogy egy vállalatnál a megfelelés és a szervezet két elválaszthatatlan kifejezés. Más szavakkal kifejezve, a megfelelés egy bizonyos szervezetségi szintet igényel²⁰, a szervezetlenség megakadályozására irányul. Ha erkölcsi, etikai vagy gazdasági szempontok betartásáról van szó, akkor *soft compliance-ről, azaz „puha” megfelelésről* beszélhetünk.²¹ Ezek a követelmények végsősoron nem jogi eredetűek²², hanem az úgynevezett *soft law* körébe tartoznak.²³

A transznacionális vállalatokkal összefüggésben megállapítható az is, hogy az egyik államban honos sztenderdek másik államban történő alkalmazásával a megfelelés a jog *nemzetközivé válásához* és a compliance előírások *harmonizálásához* vezet. Ez történhet egyrészt úgy, hogy egy vállalat a hazai normák (sztenderdek) alkalmazását írja elő a külföldi leányvállalatainak, vagy például a hazai normák betartását a külföldi befektetőktől követeli meg.²⁴

¹³ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.4.

¹⁴ FUCHS (2012): i.m. 28.

¹⁵ FUCHS (2012): i.m. 27; LEWISCH Peter: *Warum – und inwieweit – Compliance?*In: Lewisch Peter (Szerk.): *Zauberwort Compliance?* Wien, MANZ Verlag, 2012. 1.

¹⁶ DANNECKER Gerhard – LEITNER Roman: In: Dannecker Gerhard – Leitner Roman (Szerk.): *Handbuch der Geldwäsche-Compliance*. Wien, Linde Verlag, 2010. T 1 Rz 4.

¹⁷ Lásd: SIEBER Ulrich: *Compliance-Programme im Unternehmensstrafrecht. Ein neues Konzept zur Kontrolle von Wirtschaftskriminalität*. In: Sieber Ulrich – Dannecker Gerhard – Kindhäuser Urs – Vogel Joachim – Walter Tonio (Szerk.): *Strafrecht und Wirtschaftsstrafrecht. Dogmatik, Rechtsvergleich, Rechtstatsachen. Festschrift für Klaus Tiedemann zum 70. Geburtstag*. Köln, Carl Heymanns Verlag, 2008. 451; DANNECKER – LEITNER: i.m. T 1 Rz 4.

¹⁸ Vö.SIEBER: i.m. 451; PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 23; AA BOCK: i.m. 20.

¹⁹ Vö.MOOSMAYER Klaus: *Compliance*. München, Beck Verlag, 2015, 3. Kiadás. Rz 71.

²⁰ NAPOKOJ: i.m. Rz 6, 76.

²¹ Vö. BOCK: i.m. 20.

²² SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.18.

²³ Vö.PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 3; KOUKOL Pilar: *Compliance und Strafrecht*. Wien, LexisNexis Verlag, 2016, 16ff.

²⁴ LEWISCH: i.m. 2.

b) Criminal Compliance (büntetőjogi compliance²⁵)²⁶

A jelen tanulmány célkitűzése alapján a megfelelés általános fogalmát le kell szűkítenünk a *büntetőjogi megfelelésre*.²⁷ A büntetőjogi megfelelés nem más, mint a compliance büntetőjogi formája²⁸, vagyis mindenekelőtt a büntetőjog szempontjából releváns szabályok betartása.²⁹ A büntetőjogi compliance célja tehát az adott szankció „alanyánál” a szankcionálás (vállalatoknál: bírság (*Verbandsgeldbusse*); természetes személynél: pénzbüntetés és szabadságvesztés)³⁰ elkerülése, aminek preventív/represszív jellegű rendszerét a *komplex (gazdasági) jog* tesz indokoltta.³¹ Nem titok, hogy - különösen a fehérgalléros bűnözés esetében - a nehezen megragadható szabályozási matéria miatt (széttagoltság, a más jog- és tudományterületek kiegészítő jellege) a büntetőjogi felelősség kockázatait néha nehéz megjósolni vagy előre kiszámítani.³² Ugyanez vonatkozik a *ténykérdések esetleges bizonytalanságára*³³ is, amely az eljárás során gyakran az (egyres) szakértőktől való nagymértékű függőséghez vezet. Végső soron ezek a jogi és ténybeli bizonytalansági faktorok teszik különösen érdekessé a vállalatok (szervezetek) és a döntéshozók számára a büntetőjogi megfelelést, mint a kockázatok elkerülésének és kezelésének eljárási módszerét.

A büntetőjogi compliance mindenekelőtt a büntetőjogi kockázatok előrejelzését szolgálja.³⁴ A pusztán *megelőző/preventív* intézkedésekre történő korlátozása azonban nem elegendő.³⁵ Ez azt jelenti, hogy a büntetőjogi compliance nem csak a bűncselekmények (preventív, ex-ante) megelőzésére szolgál³⁶ (például kötelező magatartási szabályok megfogalmazásával a megfelelési előírásokban, ellenőrzés stb.), hanem fontos szerephez jut a bűncselekmény elkövetése után is³⁷ (pl. belső nyomozás [internal investigation], a bűncselekmény elkövetése után tanúsított magatartás³⁸ [együttműködés a bűnüldöző hatóságokkal az öVbVG 18. § értelmében, a tevékeny megbánás az öStGB 165a.§, 167. §-a értelmében, egyezség a dStPO 257c. §-a szerint] stb.) A cél nem a bűncselekmények megelőzése, hanem

²⁵ Vö. LEWISCH Peter: *Strafrecht und Compliance* In: Lewisch Peter (Szerk.): *Zauberwort Compliance?* Wien, MANZ Verlag, 2012. 71.

²⁶ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.6ff.

²⁷ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 40.

²⁸ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 1.

²⁹ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 7.

³⁰ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 7.

³¹ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 5, 10, 36.

³² Vö. ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 36; ROTSCH Thomas: Compliance und Strafrecht. Fragen, Bedeutung, Perspektiven. Vorbemerkungen zu einer Theorie der sog. „Criminal Compliance“. *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, 2013, 489.

³³ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 36.

³⁴ ROTSCH (2013): i.m. 492.

³⁵ ROTSCH (2013): i.m. 485f.

³⁶ Vö. ROTSCH (2013): i.m. 485.

³⁷ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 35; ROTSCH (2013): i.m. 485f.

³⁸ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 35, ROTSCH (2013): i.m. 486; HINTERHOFER Hubert: *Begriff und Bedeutung der Criminal Compliance im österreichischen Strafrecht*. In: Braumüller Peter – Ennöckl Daniel – Gruber Michael – Raschauer Nicolas (szerk.): *Compliance und Finanzmarktrecht. Band zur ZRF-Jahrestagung 2010*. Wien, LexisNexis Verlag, 2011, 61, 69.

a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülése.³⁹ Éppen ezért *represszív* karakterrel is bír.⁴⁰

Ez a dualista szemlélet, azaz a preventív/represszív megközelítés meghatározó a német szakirodalom túlnyomó részében.⁴¹

A büntetőjogi compliance *célja* – Thomas Rotsch értelmezése szerint – (átfogó értelemben⁴²) a *büntetőjogi felelősség megelőzése* bármilyen objektíve ex ante szükséges és (büntető⁴³) jogilag megengedett módon, mind preventív mind represszív eszközök által.⁴⁴

A büntetőjogi compliance kiinduló pontja egy gazdasági büntetőjogi tényállás.⁴⁵ A büntetőjogi compliance forrása ugyanúgy lehet a hard law mint a soft law^{46, 47} valamint külföldi jog is (pl. UKBA, SOX).⁴⁸

A büntetőjogi compliance előírásai általában tartalmazzák az állam által meghatározott központi szabályokat⁴⁹ (köztük a büntetőjogi rendelkezéseket is), amelyek azonban a gazdasági büntetőjog bonyolultsága/komplexitása miatt a jövőbeni bűncselekmény elkövetésétől egyfajta biztonsági távolságot (Sicherheitsabstand) biztosítanak. Ez arra vezethető vissza, hogy a vállalatoknak és a menedzsmentnek nemcsak az az érdeke, hogy büntetőjogilag ne szankcionálják őket, hanem az is, hogy a büntetőjogi szempontból releváns magatartás közelébe se kerüljenek.⁵⁰ Azt mondhatjuk, hogy a büntetőjogi compliance-nek el kell kerülnie a bűnözői magatartás *látszatát* (pontosabban szólva: annak gyanúját).⁵¹ A büntetőeljárásokhoz kapcsolódó kockázatok és költségek általában túl nagyok ahhoz, hogy félvállról lehessen venni őket (pl. a büntetőeljárásokkal járó negatív „nyilvánosság”, a nyomozás során elkövetett hibákkal és tévedésekkel összefüggő problematika, a büntetőeljárások költségei stb.).⁵²

A büntetőjogi compliance tehát célzottan egy *biztonsági távolságot* hoz létre a büntetőjog szempontjából releváns magatartástól⁵³, és ezáltal a *kockázatok minimalizálását* eredményezi. A büntetőjogi compliance egyfajta *gazdasági funkciót* is betölt, mivel a gyanú mindig a jó hírnév károsodásával jár, ami viszont hatással lehet a vállalat értékére is (pl. részvényárfolyam, befektetések, koncessziók).⁵⁴

³⁹ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 33.

⁴⁰ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 33.

⁴¹ ROTSCH (2013): i.m. 485.

⁴² SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.11f.

⁴³ ROTSCH (2013): i.m. 492ff.

⁴⁴ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 40 (lásd ehhez Rz 6f, 33, 34ff, 38, 39); ROTSCH (2013): i.m. 494.

⁴⁵ ROTSCH (2013): i.m. 489.

⁴⁶ ROTSCH Thomas: *Criminal Compliance – Begriff, Entwicklung und theoretische Grundlegung*. In: Rotsch Thomas (szerk.): *Criminal Compliance*. Baden Baden, Nomos Verlag, 2015, § 1 Rz 54.

⁴⁷ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.3f.

⁴⁸ ROTSCH (2013): i.m. 490.

⁴⁹ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 37.

⁵⁰ LEWISCH: i.m. 75; ROTSCH (2013): i.m. 486f.

⁵¹ ROTSCH (2013): i.m. 487.

⁵² LEWISCH: i.m. 75f; ROTSCH (2013): i.m. 487.

⁵³ LEWISCH: i.m. 75.

⁵⁴ ROTSCH (2013): i.m. 487.

d) Compliance-Management-System (CMS)⁵⁵

A *compliance irányítási rendszer (CMS)* minden olyan intézkedés, szabályozás és elv összessége, amelyet a vállalat a szabályok betartásának elérése érdekében vállalt vagy vezetett be.⁵⁶ Ebben az összefüggésben hivatkozunk az ONR 192050⁵⁷, az ISO 19600⁵⁸ az, ISO 37001⁵⁹, az IDW PS 980⁶⁰ szabványokra, valamint a 2010-es UK-Bribery Act-ra.⁶¹ A megfelelési irányítási rendszernek *öt alapvető eleme* van: kockázatelemzés, elkötelezettség, szervezés, kommunikáció, dokumentáció.⁶² A hatékony megfelelési irányítási rendszernek naprakésznek, gazdaságosnak és teljesnek kell lennie, és azt a vállalat saját alkalmazottainak is el kell fogadniuk.⁶³

e) Compliance előírások⁶⁴

A *compliance szabálykészlet* alatt azoknak az előírásoknak az összegét kell érteni, amelyeket a vállalat a megfeleléssel kapcsolatban és a megfelelés biztosítása érdekében alkotott és általában a *megfelelőségi szabályokbar*⁶⁵, például egy megfelelési kézikönyvben fektetett le.

Ezért a megfeleléség vállalaton belüli alkalmazási területeire vonatkozó összes előírást a *megfelelőségi irányelvek* tartalmazzák.⁶⁶ Ezekben meg van határozva például, hogy az alkalmazottaknak/döntéshozóknak miként kell kezelniük a meghívókat, adományokat stb.⁶⁷

f) Corporate Governance – felelős társaságirányítás⁶⁸

A compliance kifejezést gyakran szembe állítják a *felelős társaságirányítás* kifejezéssel, amelyet szintén az angolszász jogterületől vettünk át.⁶⁹ Ezeket a kifejezéspárokat más-más szempontok alapján kell megkülönböztetni egymástól.⁷⁰ A vállalatirányítás a szabályozó nézőpontjára, és nem a szabályozott vállalatokra irányul, mint a megfelelés⁷¹, és általában olyasmit jelent, mint a „*vállalati*

⁵⁵ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.9f.

⁵⁶ GRÜTZNER Thomas/JAKOB Alexander: Compliance von A-Z. München, C. H. Beck Verlag, 2015, 2. Kiadás. 63.

⁵⁷ ONR 192050:2013 02 01 „Compliance Management Systeme (CMS) - Anforderungen und Anleitung zur Anwendung“, https://shop.austrian-standards.at/action/de/public/details/447051/ONR_192050_2013_02_01 (05.11.2020).

⁵⁸ ISO 19600:2014 „Compliance management systems — Guidelines“, <https://www.iso.org/standard/62342.html> (05.11.2020).

⁵⁹ ISO 37001:2016 „Anti-bribery management systems — Requirements with guidance for use“, <https://www.iso.org/standard/65034.html> (05.11.2020).

⁶⁰ IDW PS 980:11.03.2011 „Grundsätze ordnungsmäßiger Prüfung von Compliance Management Systemen“, <https://www.idw.de/idw/verlautbarungen/idw-ps-980/43124> (05.11.2020).

⁶¹ SCHWARZBARTL Martin – KUBIN Florian: *Compliance als Gesamtsystem – Ein Kurzüberblick*. In: Wieselthaler Andreas (szerk.): *Korruptionsprävention in Theorie und Praxis*. Wien, Verlag Österreich, 2015, 66.

⁶² Lásd: KOUKOL: i.m. 25(ff).

⁶³ Lásd: KOUKOL: i.m. 55f.

⁶⁴ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.9/2ff.

⁶⁵ MOOSMAYER: i.m. Rz 154ff.

⁶⁶ GRÜTZNER/JAKOB: i.m. 62.

⁶⁷ GRÜTZNER/JAKOB: i.m. 62.

⁶⁸ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.10.

⁶⁹ HAUSCHKA – MOOSMAYER – LÖSLER: i.m. § 1 Rz 1f; KOUKOL: i.m. 13.

⁷⁰ PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 7; NAPOKOJ: i.m. Rz 9.

⁷¹ HAUSCHKA – MOOSMAYER – LÖSLER: i.m. § 1 Rz 4; PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 7.

alkotmány”.⁷² Ez a „vállalat irányításának és felügyeletének szabályozási kereteire” vonatkozik.⁷³ A compliance ezért hatékony eszköz a vállalatok ellenőrzésére/felügyeletére a vállalatirányítás egész rendszerében.⁷⁴

1.1.2. Compliance célok.⁷⁵ Megalakulása előtt a vállalatnak pontosan meg kell határoznia azokat a *célokat*, amelyeket a compliance irányítási rendszer megvalósításával el kell érni.⁷⁶ Érdemes különbséget tenni a megelőzés/prevenációs célok, a visszaélések kezelése és a compliance infrastruktúra között.⁷⁷ A megfelelési célok képezik a megfelelési irányítási rendszerekkel⁷⁸ kapcsolatban kidolgozandó megfelelési stratégia alapját⁷⁹, és a legkülönbözőbb természetűek lehetnek (például kockázatminimalizálás, fenntarthatóságon alapuló üzletfejlesztés, hatékonyságnövelés).⁸⁰ A vállalat elsődleges prioritása azonban az lesz, hogy betartsa a külső előírásokat és a belső szabályokat⁸¹, és ezáltal hatékonyan elkerülje az olyan kockázatokat, mint a (polgári jogi) kártérítési igények, bírságok (beleértve az eszköz-behajtási intézkedéseket) és egyéb hátrányok (a jóhírnév sérelme)⁸² (megelőzési cél).⁸³

1.1.3. Compliance előírások és a megfelelési kötelezettség?⁸⁴ Ausztriában egyöntetű az a vélemény, hogy nincs szükség egy *általános compliance* (büntetőjogi és társasági formától független) *kötelezettségre*, következésképpen *elvetik annak szükségességét*, hogy minden vállalatnak compliance-irányítási rendszert kellene bevezetnie.⁸⁵

A („minimális”) compliance kötelezettség levezethető – vállalat-specifikusan, különösen az osztrák *részvénytársaság* esetében – az *igazgatóság szervezeti*

⁷² HAUSCHKA – MOOSMAYER – LÖSLER: i.m. § 1 Rz 1.

⁷³ Átvéve HAUSCHKA – MOOSMAYER – LÖSLER: i.m. § 1 Rz 1.

⁷⁴ ROTSCH (2019): i.m. 4. fejezet Rz 4.

⁷⁵ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.11ff.

⁷⁶ SCHWARZBARTL – KUBIN: i.m. 66.

⁷⁷ WALTER Martin: *Konzeption und Umsetzung eines Compliance-Management- Systems (CMS) – eine ganzheitliche Betrachtung aus der Sicht eines Compliance-Verantwortlichen*. In: Kofler-Senoner Bernhard (szerk.): *Compliance-Management für Unternehmen*. Wien, Verlag Österreich, 2016. Rz 33 (Abb 2) und 34.

⁷⁸ WALTER: i.m. Rz 35.

⁷⁹ RUHMANNSEDER (2020): i.m. Rz 13.1ff.

⁸⁰ SCHWARZBARTL – KUBIN: i.m. 68 (ff).

⁸¹ Vö. TRETNAK Markus: *Konzeption, Umsetzung und Prüfung von Compliance-Systemen*. In: Kofler-Senoner Bernhard (szerk.): *Compliance-Management für Unternehmen*. Wien, Verlag Österreich, 2016. Rz 192; NÁPOKÓ: i.m. Rz 10.

⁸² LEHNER Dieter: *Organhaftung und Compliance*. In: Ruhmannseder Felix – Lehner Dieter – Beukelmann Stephan (szerk.): *Compliance aktuell*. Heidelberg, C.F. Müller, 2015. 1010 Rz 8; LEWISCH: i.m. 3 und 71f.

⁸³ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.7.

⁸⁴ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.14ff.

⁸⁵ ILLICHMANN Bernd: In: Petsche Alexander – Mair Karin (szerk.): *Handbuch Compliance*. Wien, LexisNexis Verlag, 2019, 3. Auflage. 790; LEWISCH: i.m. 1.

*felelősségéből*⁸⁶ vagy „*törvényességi ellenőrzési kötelezettségéből*”⁸⁷ (öAktG 70. cikk (1) bekezdés és 84. cikk (1) bekezdés). Az igazgatóságnak ellenőrzési rendszereket kell alkalmaznia annak biztosítása érdekében, hogy a munkavállalók a vállalatnál végzett munka során eleget tegyenek jogi kötelezettségeiknek.⁸⁸ A részvénytársaság kötelezettsége a megfelelés, a konkrét kialakítást azonban az igazgatóság döntése alapján kell meghozni.⁸⁹ Rendszerint ennek a kötelezettségnek egy belső kontrollrendszer – *internen Kontrollsystems* (IKS, öAktG 82. §) – bevezetésével tesznek eleget, többségi vélemény szerint további megfelelési intézkedések bevezetésére nincs kötelezettségük (compliance irányelvek, megfelelési vezető, visszaélést bejelentő forródrótok stb.).⁹⁰ Egy bizonyos méretű társaságnál és kockázati kitettségtől függően azonban mégis elvárt, hogy az igazgatóság hozzon létre vállalaton belül a „felelőség elkerülésére és kockázatalellenőrzésre hivatott compliance szervezetet” (öAktG 84. § (1) bekezdés).⁹¹

Az önkéntesség ezen általános elve mellett azonban számos jogszabály előírja a compliance szervezet létrehozását (vö. a 565/2017/EU rendelet 22. cikk, 2018. évi öWAG 29 §, öBWG 39 § 6 Z 2 (bek.), 2016. évi öVAG 117 f, öFM-GwG 23 §, 2018. évi öBörseG 119. §, 2011. évi öInvFG 15. §, öFMABG 6. § (4) bek. első mondat).⁹²

1.1.4. A compliance-irányítási rendszer funkciói.⁹³ Egy *compliance-irányítási rendszer*⁹⁴ öt alapvető funkciót tölt be⁹⁵: védelmi funkció, tanácsadási, tájékoztatósi vagy képzési funkció, minőségbiztosítási és innovációs funkció, monitoring és felügyeleti funkció és marketing funkció.

1.1.5. Részösszegzés.⁹⁶ A megfelelési előírások és a megfelelési irányítási rendszerek régóta szerves részét képezik az osztrák vállalati gyakorlatnak. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a compliance feladat megjelent a vállalati világban.

1.2. Compliance és büntető igazságszolgáltatás⁹⁷

1.2.1. A megfelelési előírások jogi jellege.⁹⁸ Kérdéses, hogy a megfelelési előírások befolyásolhatják-e – és ha igen, hogyan – a személyek büntetőjogi

⁸⁶ KALSS Susanne: In: Kalss Susanne – Nowotny Christian – Schauer Martin (szerk.): *Österreichisches Gesellschaftsrecht*. Wien, Manz Verlag, 2017, 2. Auflage. Rz 3/421.

⁸⁷ REICH-ROHRWIG Johannes – ZIMMERMANN Arno: In: Artmann Eveline – Karollus Martin (szerk.): *Kommentar zum Aktiengesetz*. Wien, Manz Verlag, 2018, 6. kiadás. § 82 Rz 35.

⁸⁸ REICH-ROHRWIG – ZIMMERMANN: i.m. § 82 Rz 35f.

⁸⁹ KALSS: i.m. Rz 3/441.

⁹⁰ REICH-ROHRWIG – ZIMMERMANN: i.m. § 82 Rz 37.

⁹¹ REICH-ROHRWIG Johannes – GROSSMAYER Clemens – GROSSMAYER Karina – ZIMMERMANN Arno: In: Artmann Eveline – Karollus Martin (szerk.): *Kommentar zum Aktiengesetz*. Wien, Manz Verlag, 2018, 6. Auflage. § 84 Rz 77.

⁹² ILLICHMANN: i.m. 790 (Fn 67).

⁹³ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.16.

⁹⁴ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.9.

⁹⁵ KRETSCHMER Heidemarie: In: Petsche Alexander – Mair Karin (szerk.): *Handbuch Compliance*. Wien, LexisNexis Verlag, 2019, 3. Auflage. 69ff.

⁹⁶ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.17.

⁹⁷ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.18ff.

⁹⁸ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.18.

felelősségét; vagyis a megfelelőségi előírások megalapozhatják-e vagy kiterjeszthetik-e egy személy büntetőjogi felelősségét. A compliance előírások formális értelemben *nem minősülnek sem osztrák törvényeknek*, sem más jogi rendelkezésnek. Következésképpen egyelőre nem tekinthetők közvetlenül alkalmazandó jognak.⁹⁹ Elképzelhető azonban, hogy az *értelmezést igénylő tényállási elemek* esetén a compliance szabályokat – közvetett módon – alkalmazni fogják.¹⁰⁰ Ezt a következőkben a hűtlen kezelés¹⁰¹, a vállalatok büntetőjogi felelőssége¹⁰² és a (nem valódi) mulasztásos bűncselekmények¹⁰³ példájával kívánjuk magyarázni.

1.2.2. A megfelelőségi előírások befolyása az objektív gondatlanság megítélésére.¹⁰⁴ Felvetődik a kérdés, hogy a megfelelőségi előírások (azaz megfelelési irányelvek, programok és kézikönyvek) lehetnek-e az objektíve hanyag magatartás *mércéi*.¹⁰⁵

Az *osztrák büntető törvénykönyv 6. cikkének (1) bekezdése* szerint *hanyagságból* követi el a bűncselekményt, *"aki nem tanúsítja azt a kellő gondosságot, amelyet az adott körülményeknek megfelelően köteles, és amelyet pszichikai és fizikai állapota alapján képes lenne tanúsítani, és amely tőle elvárható, és ezért nem ismeri fel, hogy olyan helyzetet idéz elő, amely bűncselekménynek minősül."*^{106, 107} A gondatlanság fogalmának központi eleme az *objektív gondossági kötelezettség teljesítésének az elmaradása*.¹⁰⁸ Ilyen eset áll fenn, ha az elkövető megszegi az általánosan kötelező magatartási szabályokat, amelyeket a jogrendszer az adott helyzetben ír elő annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a jogtárgysértés.¹⁰⁹ A gondossági kötelezettség teljesítésének elmaradását általában „társadalmilag *nem* megfelelő veszélyességként”¹¹⁰ határozzák meg.

A *normatív irányelvek*¹¹¹ annak értékelésére szolgálnak, hogy az elkövető által létrehozott kockázatot normatívan tolerálhatónak kell-e értékelni.¹¹² Ebből a célból figyelembe kell venni a *jogszabályi rendelkezéseket* (különösen a törvényeket), a *magatartási szabályokat*, vagy szubszidiárius módon az ésszerű magatartás követelményét, egy „körültekintő és éleslátó, a törvény által védett értékekhez

⁹⁹ Vö. FUCHS (2012): i.m. 28f, 31.

¹⁰⁰ FUCHS (2012): i.m. 31(ff).

¹⁰¹ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.28ff.

¹⁰² SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.39ff.

¹⁰³ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.53ff.

¹⁰⁴ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.19ff.

¹⁰⁵ Vö. FUCHS (2012): i.m. 32.

¹⁰⁶ KERT Robert: *Ausgewählte Fragen des Allgemeinen Teils des Wirtschaftsstrafrechts*. In: Kert Robert – Kodek Georg (szerk.): *Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2016. Rz 1.27ff.

¹⁰⁷ StGB 6 § (1) bekezdés BGBl 1974/60 idF BGBl I 2015/112.

¹⁰⁸ Vö. BURGSTALLER Manfred – SCHÜTZ Hannes: In: Höpfel Frank – Ratz Eckart (szerk.): *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Wien, Manz Verlag, 2017, 2. Auflage. § 6 StGB Rz 33.

¹⁰⁹ BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 33.

¹¹⁰ BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 37 (Rz 33).

¹¹¹ STEININGER, Einhard: *Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band I*. Wien, Linde Verlag, 2019, 3. Auflage. Kap 9 Rz 9.

¹¹² STEININGER (2019): i.m. Kap 9 Rz 9; SOYER Richard – POLLAK Sergio: *Die Verbandsverantwortlichkeit für Tatbegehungen durch Verbandsangehörige im Lichte der Anwendung der allgemeinen Strafgesetze (§§ 3, 12 VbVG)*. In: Soyer Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. Rz 3.132.

megfelelően kötődő személy” hipotetikus viselkedésével – az úgynevezett differenciált modellfigurával.¹¹³ A compliance előírások azonban nem törvények (sem anyagi, sem formális értelemben¹¹⁴).¹¹⁵ Véleményünk szerint azonban mégis közvetett hatást gyakorolhatnak az elvárt magatartásra¹¹⁶ és a „modell-ember”¹¹⁷ kialakítására, amelyet figyelembe kell venni.¹¹⁸

A *magatartási normákat*¹¹⁹ (magatartási kódexeket) a kockázatok elkerülése érdekében egy bizonyos közösség dolgozott ki (és írásban rögzített).¹²⁰ Mivel az ilyen típusú közösségeknek nincs jogalkotási hatásköre, ezek a magatartási szabályok nem jogilag kötelező érvényűek, mindazonáltal rendszeresen használják a magatartási szokások meghatározására.¹²¹ Itt azonban óvatosnak kell lennünk: a magatartási norma megsértése csak jelezheti a kellő gondosság hiányát (de nem alapozhatja meg).¹²² Ezért kérdéses, hogy a *megfelelési előírások* magatartási normának is tekinthetők-e, vagy a magatartási minimum meghatározását jelentik (az osztrák vállalatirányítási kódex szerint).¹²³ A vállalatok (társaságok) nem képesek önszabályozással egy egész iparágat szabályozni compliance előírásokkal. Véleményünk szerint azonban nem zárható ki, hogy a szokásos compliance előírások is hatással legyenek ennek a kérdésnek a megítélésére.¹²⁴ Amennyiben a vállalat belső szabályai megfelelnek az elfogadott szabványoknak, és minőségileg megfelelő módon kerülnek alkalmazásra, véleményünk szerint ez megfelel a magatartási norma fogalmának. Ha ez a szabályrendszer egybeesik a (normatív) szokással, akkor az gondossági mércévé szilárdul. Ki kell azonban várni, hogy a büntetőeljárások során figyelembe vesznek-e ilyen szabályokat, mint például az ONR 192050, az ISO 19600, az ISO 37001 vagy az IDW PS 980 szabványokat.¹²⁵

Ha sem a törvény, sem a magatartási normák nem alkalmazhatók a normatív irányelvek tekintetében, akkor az uralkodó nézet szerint egy differenciált modellfigura hipotetikus magatartásával való összehasonlítás szolgál a gondossági kötelezettség objektív megsértésének értékelésére.^{126,127} A kormány törvényjavaslatának¹²⁸ indokolása szerint ez az objektív, az elkövető kapcsolati körére orientált harmadik személy "körültekintő és ésszerű, a jogilag védett

¹¹³ STEININGER (2019): i.m. Kap 9 Rz 9f; BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 42, 43ff, 46f und 48ff; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.132.

¹¹⁴ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.18.

¹¹⁵ Vö. FUCHS (2012): i.m. 28.

¹¹⁶ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.22.

¹¹⁷ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.23.

¹¹⁸ Vö. FUCHS (2012): i.m. 32.

¹¹⁹ BURGSTALLER Manfred: *Das Fahrlässigkeitsdelikt im Strafrecht*, Manz Verlag, 1974. 50ff.

¹²⁰ BURGSTALLER (1974): i.m. 51; BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 46.

¹²¹ Vö. BURGSTALLER (1974): i.m. 50f; BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 47.

¹²² BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 47.

¹²³ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.26ff.

¹²⁴ Vö. FUCHS (2012): i.m. 32.

¹²⁵ Zurückhaltend KOUKOL: i.m. 182f.

¹²⁶ KERT (2016): i.m. Rz 1.28.

¹²⁷ BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 38, 48ff.

¹²⁸ ErläutRV 30 BlgNR 13. GP 68.

értékekhez megfelelően kapcsolódó személy".¹²⁹ Ha ez a differenciált modellfigura az elkövető helyzetében másként viselkedett volna, akkor ez társadalmi értékítéletet jelent az elkövető deviáns magatartásáról, amely szerint az elkövető magatartása objektív gondossági kötelezettségzegésnek minősül.¹³⁰ A differenciált modellfigura kialakításánál is az általános elvárás¹³¹ és nem a vállalaton belül meghatározott (esetleg túlzott) belső standardok alapján kell eljárni.¹³² Véleményünk szerint ebből az következik, hogy a túlzott belső standardok általában nincsenek hatással a differenciált modellfigura kialakulására, inkább kapcsolódási pontot jelentenek az iparágban szokásos megfelelési előírásokkal, szabványokkal.¹³³ Kérdéses és vita tárgya, hogy ezeket a szabványokat a gyakorlatban hogyan határozzák meg.

A vállalati gyakorlatban meghatározó szerepet játszik az *osztrák vállalatirányítási kódex (ÖCGK)*¹³⁴, amelyet Ausztriában először 2002. október 1-jén fogadtak el.¹³⁵ Az ÖCGK biztosítja az „osztrák tőzsdén jegyzett társaságoknak a jó vállalatirányítás és a vállalati ellenőrzés önkéntes szabályrendszerét”.¹³⁶

Az ÖCGK „a fenntartható és hosszú távú értékkeremtéshez igazodó vállalatok és csoportok felelős irányításának és ellenőrzésének” *célját* követi.¹³⁷ Az ÖCGK azonban nem jogi szabályozás¹³⁸, hanem inkább egy olyan szabályrendszer, amely a gondos vállalatirányítás „jó gyakorlatait” foglalja össze.¹³⁹ Pontos jogi jellege vitatott. Ha részvénytársaság szerepel a tőzsdén, akkor az igazgatóság tagjainak az éves pénzügyi kimutatások elkészítése részeként *vállalatirányítási jelentést* is kell készíteniük öUGB 222. § (1) bekezdésének 243c. pontjának megfelelően, amit be kell nyújtaniuk a Felügyelő Bizottságnak.¹⁴⁰

Az ÖCGK *három szabályozási kategóriát* tartalmaz (L, C és R).¹⁴¹

- A *Legal Requirement* (L) azt jelenti, hogy a szabály kötelező jogi rendelkezéseken alapul.¹⁴²

¹²⁹ TRIFFTERER Otto: In: Triffterer Otto – Rosbaud Christian – Hinterhofer Hubert (Szerk.): *Salzburger Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Wien, LexisNexis Verlag, 1994. § 6 Rz 58.

¹³⁰ STEININGER, Einhard: *Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band II*. Wien, Linde Verlag, 2019, 2. kiadás. 17. fejezet, Rz 15.

¹³¹ Vö. BURGSTALLER – SCHÜTZ (2017): i.m. § 6 StGB Rz 38.

¹³² Vö. FUCHS (2012): i.m. 32; lásd azonban SIEBER: i.m. 469.

¹³³ FUCHS (2012): i.m. 32.

¹³⁴ <https://www.corporate-governance.at/kodex/> (26.10.2020).

¹³⁵ Lásd a kódexet 2021. évi hatályos állapot szerint: *Österreichischer Arbeitskreis für Corporate Governance* (rövidítve *ÖAfCG*), ÖCGK 2021 5, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

¹³⁶ *ÖAfCG*, ÖCGK 2021 5, 11, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

¹³⁷ *ÖAfCG*, ÖCGK 2021 11, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

¹³⁸ KALSS: i.m. Rz 3/288.

¹³⁹ KALSS: i.m. Rz 3/288.

¹⁴⁰ KALSS: i.m. Rz 3/481.

¹⁴¹ *ÖAfCG*, ÖCGK 2021 14, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

¹⁴² *ÖAfCG*, ÖCGK 2021 14, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

- A *Comply or Explain* (C) azt jelenti, hogy be kell tartani a szabályt. Alternatív megoldásként a Kódexnek megfelelő viselkedés elérése érdekében minden eltérést meg kell magyarázni és meg kell indokolni.¹⁴³
- Az *Ajánlás* (R) egy ajánlás jellegű szabályt jelent. Ennek eredményeként a meg nem feleléseket nem kell nyilvánosságra hozni, sem megindokolni.¹⁴⁴

1.2.3. Részösszegzés.¹⁴⁵ Véleményünk szerint a vállalat által létrehozott megfelelőségi előírások nem növelik a kellő gondosság objektív mércéjét. A vállalat belső standardja csak akkor válik szokássá és ily módon büntetőjogilag relevánssá, ha összehasonlítható módon érvényesül^{146, 147} Mindazonáltal óvatosság ajánlott a megfelelőségi előírások lefektetésekor, mivel ezzel a gondossági kötelezettség szintje is megnő.¹⁴⁸

2. Egyes gyakorlati problémák és a büntetőjogi compliance¹⁴⁹

2.1. A hűtlen kezelés és a büntetőjogi compliance.¹⁵⁰ Kérdéses, hogy a compliance előírások hatással lehetnek-e büntetőjogi felelősségre az ÖStGB 153. §-a alapján.¹⁵¹ Az ÖStGB 153. §-ának (1) bekezdése szerint *hűtlen kezelés* miatt büntetendő, aki „*tudatosan visszaél a más vagyona feletti rendelkezésre vonatkozó vagy más személy kötelezésével kapcsolatos hatáskörével és ezzel más vagyonában kárt okoz, [...]*”^{152, 153} A vagyonkezelő *visszaél* kötelezettségével, ha jogi képességeinek keretein belüli „*kívülálló számára hitelesnek tűnő cselekedetével*” egyértelműen megsérti a belső korlátozásokat (azaz a belső engedélyeket)^{154, 155} A (2) bekezdés egy értelmező rendelkezést tartalmaz: „*visszaél a kötelezettségével az, aki indokolatlanul megsérti a jogosult vagyonának védelmét szolgáló szabályokat*”.¹⁵⁶ Az a személy, aki tudatosan visszaél a más személy vagyona feletti rendelkezési jogával, és ezáltal kárt okoz a másik személy vagyonában, hat hónapot meg nem haladó szabadságvesztéssel vagy 360 napi tételt meg nem haladó pénzbüntetéssel büntetendő.

¹⁴³ *ÖAFCG*, ÖCGK 2021 14, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

¹⁴⁴ *ÖAFCG*, ÖCGK 2021 14, 2021, <https://www.corporate-governance.at/uploads/u/corpgov/files/kodex/corporate-governance-kodex-012021.pdf> (23.02.2021).

¹⁴⁵ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.27.

¹⁴⁶ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.24f.

¹⁴⁷ Vö. FUCHS (2012): i.m. 32.

¹⁴⁸ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.25/1.

¹⁴⁹ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.28ff.

¹⁵⁰ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.28ff.

¹⁵¹ Vö. FUCHS (2012): i.m. 33; FUCHS Helmut: *Untreue, die unendliche Geschichte; Selbstbindung der Unternehmen als gefährlicher Fallstrick*. In: Jarolim Hannes (Szerk.): Herausforderung Compliance. Von der Regelungsflut zur Untreue?. Wien, LexisNexis Verlag, 2015. 22ff.

¹⁵² StGB 153. § (1) bekezdés BGBl 1974/60 idF BGBl I 2015/154.

¹⁵³ HUBER Nina: *Ausgewählte Fragen der Untreuebestimmung*. In: Kert Robert – Kodek Georg (szerk.): Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht. Wien, MANZ Verlag, 2016. Rz 4.1ff.

¹⁵⁴ KIENAPFEL Diethelm – SCHMOLLER Kurt: *Strafrecht. Besonderer Teil II: Delikte gegen Vermögenswerte*. Wien, Manz Verlag, 2017, 2. Auflage. § 153 Rz 57.

¹⁵⁵ HUBER: i.m. Rz 4.22.

¹⁵⁶ StGB 153. § (2) bekezdés BGBl 1974/60 idF BGBl I 2015/154.

2.1.1. A hatáskörrel való tudatos visszaélés, mint a hűtlen kezelés korrekciója.¹⁵⁷ Az osztrák hűtlen kezelés bűncselekmény alapvető jellemzője a *hatáskörrel történő szándékos visszaélés*.^{158, 159} A szándékosság szempontjából az intellektuális/kognitív szándék elfogadott¹⁶⁰. Természetesen az értékelés szempontjából az elkövető szubjektív perspektívája meghatározó.¹⁶¹ Ennek megfelelően a vagyonkezelőnek *bizonyosnak kell lennie arról* („a lehető legnagyobb valószínűségű fokban”), hogy képviseleti cselekményével egyértelműen megsérti a belső korlátozásokat.¹⁶² Természetesen az elkövetőnek a belső korlátozásokat nem kell ismernie minden részletében. A szándék ilyen túlzott pontosítását a törvény nem rögzíti.

2.1.2. Compliance előírások és a hűtlen kezelés¹⁶³

a) A hatáskörrel visszaélés megállapítása

A megfelelési előírások hatással lehetnek a hűtlen kezelés bűncselekményére.

1. Ezért először is meg kell vizsgálni (vagy ellenőrizni) a megfelelőségi előírásokat¹⁶⁴,
2. Másodszor, meg kell határozni az egyedi megfelelési szabályozás védelmi célját értelmezés útján¹⁶⁵, és
3. Harmadszor, meg kell határozni a hatáskörrel való objektív visszaélést.

Az *ellenőrzés részeként* meg kell határozni, hogy a vonatkozó megfelelési előírások érvényesek-e még a képviselet idején. Ha ez megerősítést nyert, meg kell vizsgálni a megfelelőségi előírások *védelmi célját*, és szükség esetén *tartalmi ellenőrzést*¹⁶⁶ kell végrehajtani. A kötelezettségszegés értékelése érdekében ezért meg kell vizsgálni az egyedi utasításokat, a törvényeket, az alapszabályokat és a szerződéseket a tartalmi korlátozások szempontjából.¹⁶⁷ Nem szabad megfedkezni arról, hogy a compliance előírások gyakran több védelmi célt szolgálnak.¹⁶⁸ Ezért nem könnyű feladat – a vagyonkezelő és a büntető bíróság számára is – leválasztani a releváns magatartást ezekből a gyakran igen kiterjedt szabályrendszerekből. A hűtlen kezelés miatti büntetőjogi felelősség megállapítása során természetesen csak a „tényleges tulajdonos”¹⁶⁹ vagyonvédelmére vonatkozó szabályokat vagy a

¹⁵⁷ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.30.

¹⁵⁸ Vö. STEININGER (2019): i.m. 8. fejezet, Rz 37.

¹⁵⁹ KOMENDA Peter: *Der Untreuevorsatz*. In: Hinterhofer Hubert (Szerk.): *Praxishandbuch Untreue*. Wien, Linde Verlag, 2015. 41.

¹⁶⁰ STEININGER (2019): i.m. 8. fejezet, Rz 29 (Tabelle), Rz 35.

¹⁶¹ VOGEL Joachim – BÜLTE Jens: In: Cirener Gabriele – Radtke Henning – Rissing-van Saan Ruth – Rönnau Thomas – Schluckebier Wilhelm (szerk.): *Strafgesetzbuch. Leipziger Kommentar. Erster Band. Einleitung, §§ 1 bis 18*. Berlin/Boston, de Gruyter Verlag, 2020, 13. kiadás. § 15 Rz 92.

¹⁶² Vö. FLORA Margarethe: In: Leukauf Otto – Steininger Herbert (szerk.): *Strafgesetzbuch. Kommentar*. Wien, Linde Verlag, 2017, 4. kiadás. § 153 Rz 43.

¹⁶³ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.31ff.

¹⁶⁴ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.32.

¹⁶⁵ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.33.

¹⁶⁶ ZB § 879 (1) bekezdés. A szerződésekre a polgári jog általános szabályai vonatkoznak.

¹⁶⁷ KIENAPFEL – SCHMOLLER (2017): i.m. § 153 Rz 57.

¹⁶⁸ FUCHS (2015): i.m. 24.

¹⁶⁹ Lásd: KIENAPFEL – SCHMOLLER (2017): i.m. § 153 Rz 63f und 29ff.

vagyonkezelő képviseletre vonatkozó szabályait kell figyelembe venni.¹⁷⁰ Ezért azokat a szabályozásokat, amelyek nem relevánsak a visszaélések értékelése szempontjából, ki kell zárni (pl. a környezeti károk megelőzése).¹⁷¹ A probléma jelenleg a megfelelési előírások áradata, amelyek gyakran ellentmondásosak, vagy hiányosak.¹⁷² Az ilyen szabályok nemcsak megnehezítik a szabálykövető magatartást, hanem (objektíve) megnehezítik a visszaélés megítélését.¹⁷³

b) A hatáskörrel való szándékos visszaélés megállapítása

A hűtlen kezelés miatti büntetőjogi felelősség korrekciója a szándékosság vizsgálatának fokozott követelménye. Ha az elkövetőnek kétségei vannak a tekintetben, hogy a magatartása megfelel-e a compliance előírásoknak, azaz összeegyeztethető-e a rá vonatkozó megfelelési előírásokkal, akkor hiányzik a szándékosság tudati oldala. Az olyan bírósági megállapítások, mint például az, hogy a vagyonkezelőnek „*gondolnia kellett volna rá*”, nem elegendők, mivel ezek a *klasszikus gondatlanság* feltételét kielégítik, de nem elegendők a hűtlen kezelés miatti felelősségre vonáshoz.¹⁷⁴ A gyakorlat azt mutatja, hogy minél specifikusabb megfelelési szabályokat dolgoznak ki, annál valószínűbb, hogy e rendelkezések objektív megsértéséből¹⁷⁵ következtethetnek a szándékosságra.¹⁷⁶

2.1.3. Részösszegzés.¹⁷⁷ A megfelelési szabályokat (különösen a védelmi célt¹⁷⁸) világosan és érthetően kell meghatározni; lehetőség szerint kerülni kell a túlszabályozást.

Szükséges továbbá a vagyonkezelők képzése, akikre rendszeresen vonatkoznak a megfelelési előírások, annak érdekében, hogy egyértelműbbé tegyék számukra, hogy mi tartozik a hatáskörükbe és mi nem. Szükséges továbbá a megfelelési szabályok hatálya alá tartozó vagyonkezelők rendszeres képzése is, hogy egyértelműbbé tegyék számukra azt, hogy mi tartozik a hatáskörükbe és mi nem.

2.2. A vállalatok büntetőjogi felelőssége és a büntetőjogi compliance.^{179 180}

A nemzetközi követelményeknek megfelelés¹⁸¹ miatt 2006.01.01-től Ausztriában hatályba lépett a vállalkozások büntetőjogi felelősségéről¹⁸² szóló törvény (ÖbVG 1.

¹⁷⁰ FUCHS (2015): i.m. 21, 23.

¹⁷¹ Lásd: FUCHS (2015): i.m. 24.

¹⁷² KIENAPFEL – SCHMOLLER (2017): i.m. § 153 Rz 100; KOMENDA: i.m. 44.

¹⁷³ Vö. FUCHS (2015): i.m. (22f és különösen) 24.

¹⁷⁴ Vö. FLORA: i.m. § 153 Rz 43.

¹⁷⁵ Vö. FUCHS (2012): i.m. 32.

¹⁷⁶ Vö. KOMENDA: i.m. 50.

¹⁷⁷ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.38.

¹⁷⁸ Vö. FUCHS (2015): i.m. 24.

¹⁷⁹ Jelen fejezet az alábbi tanulmányhoz kapcsolódik: SOYER Richard: *Einleitung und Grundorientierung*. In: Soyer Richard (Szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, Manz Verlag, 2020. Rz 1.1ff und SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.1ff an und entwickelt diese weiter.

¹⁸⁰ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.39ff.

¹⁸¹ Lásd: STEININGER, Einhard: *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz. Lehrbuch*. Wien, Linde Verlag, 2018, 2. Auflage.

Kap 1 Rz 19 (23); SOYER (2020): i.m. Rz 1.3.

¹⁸² LEHMKUHL Marianne – ZEDER Fritz: In: Höpfel Frank – Ratz Eckart (Szerk.): *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Wien, Manz Verlag, 2020, 2. Auflage. § 1 VbVG Rz 2.

§ (2) bekezdés); amely bevezette a *vállalati felelősséget*^{183, 184}. Kérdéses, hogy a vállalati felelősségre vonatkozó előírások (öVbVG 1-3. Szakasz) kötelezik-e a vállalatot a *megfelelés minimális szintjének* bevezetésére. Ezzel kapcsolatban felvethető az a kérdés, hogy a vállalatok mentesülhetnek-e az állam által kiszabott bírságok alól azáltal, hogy előzetes, ex-ante megfelelő compliance rendszert alakítanak ki (kulcsszó: "[teljes] megfelelés védelme"^{185/186}).

2.2.1. Beszámítási szabályok (öVbVG 3. § (1) bekezdés) és a szervezet mint elkövető és áldozat. Az öVbVG 3. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a vállalat *„bűncselekményért felelős az idézett törvény (2) vagy a (3) bekezdése további feltételei szerint”*, ha valamilyen beszámítási szabály fennáll. Alapbűncselekmény lehet minden *„bírság által büntetéssel fenyegetett cselekmény”* (az öVbVG 1. § (1) bekezdés második mondata értelmében)^{187, 188}.

Az öVbVG 3. §-ának (1) bekezdése áll a vállalati felelősségi törvény középpontjában, amely azt szabályozza, hogy a vállalat tagjának (döntéshozónak vagy alkalmazottnak) cselekménye milyen esetekben kerül a vállalatnak beszámításra.¹⁸⁹ A vállalat felelőssége – egyéb feltételek mellett – akkor állapítható meg, ha a bűncselekményt a szervezet javára követték el (*első beszámítási szabály*¹⁹⁰)¹⁹¹, vagy azt a szervezet kötelezettségeinek megszegésével követték el (*második beszámítási szabály*¹⁹²)¹⁹³. A „vagy” kötőszó biztosítja, hogy a két beszámítási szabály vagylagosan alkalmazható.¹⁹⁴

A szervezeti felelősség az öVbVG alapján *járadékos* jellegű (*qualitativ akzessorisch*).¹⁹⁵ Sőt – az uralkodó nézet szerint – a vállalat felelőssége a döntéshozó személytől, a *döntéshozó* büntetőjogi felelősségétől függ. Végül a törvény a (2) bekezdésében megköveteli a döntéshozó személy részéről egy bűncselekmény tényállásszerű, jogellenes és bűnös elkövetését. A döntéshozóval szemben nem állhat fenn büntethetőséget kizáró ok sem.¹⁹⁶

A vállalat dolgozója által elkövetett cselekmények miatti felelősség előfeltételei másként kerültek meghatározásra. A (2) bekezdéssel ellentétben a (3) bekezdés

¹⁸³ URBANEK Jakob: *Verbandsverantwortlichkeit: Die Strafbarkeit von Unternehmen und Verbänden in Österreich – ein Erfolgsmodell?*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Szerk.): *Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2016. Rz 2.1ff.

¹⁸⁴ BGBl I 2005/151 idF BGBl I 2007/112.

¹⁸⁵ A fogalom átvéve: KOUKOL: i.m. 162 (Fn 760).

¹⁸⁶ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.48ff.

¹⁸⁷ URBANEK: i.m. Rz 2.23.

¹⁸⁸ BOLLER, Martin: *Die strafrechtliche Verantwortlichkeit von Verbänden nach dem VbVG*. Wien, MANZ Verlag, 2007. 98(ff).

¹⁸⁹ Vö. STEININGER, EINHARD: *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz. Kommentar*. Wien, Linde Verlag, 2020, Auflage.

§ 3 Rz 1, 4; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.10.

¹⁹⁰ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.12ff.

¹⁹¹ URBANEK: i.m. Rz 2.36.

¹⁹² SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.33ff.

¹⁹³ URBANEK: i.m. Rz 2.37ff.

¹⁹⁴ LEHMKUHL – ZEDER (2020): i.m. § 3 VbVG Rz 4, 7 und 13; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.10.

¹⁹⁵ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.64.

¹⁹⁶ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.73ff, 3.79ff und 3.92 mN; TIPOLD (2014): i.m. 602.

csak tényállásszerű, jogellenes büntetendő cselekményt követel meg, és az uralkodó álláspont szerint nem állhat fenn az elkövetővel szemben büntethetőségi akadály. A szervezet felelőssége a (3) bekezdés szerint tehát csak *korlátozottan járulékos jellegű (limitiert qualitativ akzessorisch)*.¹⁹⁷

2.2.2. Vállalati felelősség egy döntéshozói cselekmény miatt (öVbVG 3. § (2) bekezdés).¹⁹⁸ Az *öVbVG 3. §-ának (2) bekezdése* kimondja, hogy a vállalat felelős a döntéshozó által elkövetett bűncselekményekért, *„ha a döntéshozó mint olyan jogellenesen és bűnös módon követte el a cselekményt”*. Az uralkodó álláspont szerint a döntéshozó cselekménye csak akkor alapozza meg a vállalatok felelősségét, ha a döntéshozó *„mint olyan”* jogellenesen és bűnös módon követte el a cselekményt. Ez arra utal, hogy az elkövető döntéshozóként jár el.¹⁹⁹ Az *öVbVG 2. § (1) bekezdése*²⁰⁰ rögzíti, hogy ki tekinthető döntéshozónak.²⁰¹ Ennek megfelelően a döntéshozó kifejezés magában foglalja *„az ügyvezető igazgatókat, az igazgatósági tagokat vagy a meghatalmazott aláírókat [...] valamint minden olyan személyt, akik a szervezeti vagy jogi képviseleti hatáskör alapján felhatalmazással rendelkeznek a szervezet külső képviselétére, továbbá a felügyelő bizottság vagy az igazgatóság tagjait, valamint más olyan személyeket, akik vezetői pozícióban irányítási jogköröket gyakorolnak, vagy bármilyen más jelentős befolyásuk van a vállalat irányítására”*.

Végül meg kell jegyezni, hogy a vállalat büntethetőségének nem feltétele a természetes személy elkövető *eljárásjogi felelősségre vonása*.²⁰²

2.2.3. Vállalati felelősség a vállalat dolgozójának cselekménye miatt (öVbVG 3. § (3) bekezdés).²⁰³ Az *öVbVG 3. §-ának (3) bekezdése* kimondja, hogy a vállalat felelős az alkalmazottak által elkövetett bűncselekményekért, ha *„az alkalmazottak jogellenesen valósították meg a bűncselekmény törvényi tényállását”*. További feltétel, hogy *„a cselekmény elkövetését az tette lehetővé vagy könnyítette meg, hogy a döntéshozók elhanyagolták a szükséges és ésszerű gondosságot, különösképpen az ilyen cselekmények megakadályozásához szükséges alapvető technikai, szervezeti vagy személyes intézkedéseket.”*

a) A vállalat dolgozójának cselekménye

Ebben az összefüggésben érdekesnek tűnik, hogy az *öVbVG 3. §-a (3) bekezdése 1. pontjának* első félmondata csupán a *tényállási elemek „jogellenes” megvalósításáról* beszél. A vállalat felelőssége munkavállalói cselekmények miatt, amint azt már

¹⁹⁷ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.109ff, 3.115f und 3.117 mN.

¹⁹⁸ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.43f.

¹⁹⁹ LEHMKUHL – ZEDER (2020): i.m. § 3 VbVG Rz 29; STEININGER (2018): i.m. Kap 5 Rz 28; SOYER Richard – POLLAK Sergio: *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz*. In: Möstl Friedrich – Neubauer Sabine – Stark-Sittinger Heike – Trummer Anna (szerk.): *Der Vereinsexperte II*. Wien, Linde Verlag, 2016, 109; Ris-Justiz RS0130433; OGH 14 Os 97/15v ZWF 2016, 27 = RZ 2016, 176 (EÜ127); 11 Os 10/16d. Vö. BOLLER: i.m. (165,) 166ff; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.93f, 3.95ff.

²⁰⁰ URBANEK: i.m. Rz 2.32ff.

²⁰¹ Lásd: LEHMKUHL Marianne: *Der sachliche und persönliche Anwendungsbereich des VbVG (§§ 1 und 2 VbVG)*. In: Soyer Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. Rz 2.42ff.

²⁰² STEININGER (2018): i.m. Kap 5 Rz 27; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.84.

²⁰³ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.45ff.

említettük, pusztán korlátozottan járulékos²⁰⁴ jellegű.²⁰⁵ Ezért a vállalat munkavállalói cselekmény miatti felelőssége szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a munkavállaló bűnösen cselekszik-e és büntethető, vagy valamely büntethetőségi akadály miatt nem vonható felelősségre (öStGB 10. §).²⁰⁶ Az uralkodó nézet szerint azonban az elkövető vonatkozásában fennálló büntethetőségi akadálynak (a büntetés alóli mentesség okainak) hatással kell lenniük a vállalat munkavállalói cselekményért való felelősségére.²⁰⁷ A törvény korlátozó rendelkezése miatt a munkavállalói cselekmény vállalatnak történő beszámítása nem függ a munkavállaló gondatlanságának szubjektív elemeitől.²⁰⁸ Elegendő, ha a munkavállaló megfelelő gondossággal ellentétes és objektíven felróható módon valósítja meg egy gondatlan bűncselekmény törvényi tényállását. Természetesen más a helyzet, ha egy vállalat egy *szándékos* munkavállalói cselekményért felelős. Ebben az esetben a vállalat felelőssége szempontjából a munkavállaló szándéka fontos szerepet játszik.

b) A döntéshozó vétkessége, mint a vállalat vétkessége

A (3) bekezdés 2. szakaszával a jogalkotó a munkavállalói cselekményért való vállalati felelősség rendszerében az alap beszámítási modell struktúrája mellett egy *döntéshozói vétkességet (vállalati vétkességet)* is szabályoz.²⁰⁹

A vállalati vétkességnek ez a további követelménye megteremti a kapcsolatot a vezetői szinttel (és az önszerveződés esetén a tulajdonos szintjével is).²¹⁰ Erre azért van szükség, mert a vállalatot nem teljes egészében az alkalmazottak képviselik.²¹¹ A szervezeti hanyagság szempontjából ellenőrizni kell, hogy a döntéshozó magatartásával empirikusan veszélyes és normák szerint nem tolerált kockázatot hozott-e létre, amely alkalmas a munkavállalói cselekmények elősegítésére.²¹²

A jogalkotó meghatározta ezt az gondossági kötelezettséget, mivel a döntéshozóknak *„el kell hanyagolniuk az ilyen cselekmények megakadályozásához szükséges alapvető technikai, szervezeti vagy személyes intézkedéseket”*.²¹³ Ezek az intézkedések magunkban foglalják a különböző *„iránymutatásokat, képzéseket, ellenőrzéseket, vizsgálatokat”*, valamint a compliance előírásokat is.²¹⁴

Az öVbVG 3. §-ának (3) bekezdésének 2. pontja előírja továbbá, hogy a bűncselekményt az *„tette lehetővé vagy könnyítette meg”*, hogy a döntéshozó megsértette a kellő gondosságot. Az *„ok-okozati összefüggés”* tehát már akkor fennáll, ha a döntéshozó gondossági kötelezettségének megsértése csupán

²⁰⁴ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.41/2.

²⁰⁵ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.109ff.

²⁰⁶ STEININGER (2018): i.m. Kap 5 Rz 40; BOLLER: i.m. 175f.

²⁰⁷ HILF (LEHMKUHL) Marianne: Grundlegende Aspekte der neuen Verbandsverantwortlichkeit: Zur subsidiären Anwendung des StGB. *Journal für Strafrecht*, 2006, 114f; LEHMKUHL – ZEDER (2020): i.m. § 3 VbVG Rz 39; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.115.

²⁰⁸ STEININGER (2018): i.m. Kap 5 Rz 39 (72); STEININGER (2020): i.m. § 3 Rz 56 (74); SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.113.

²⁰⁹ A modellekkel kapcsolatos megfontolásokért lásd bővebben SOYER (2020): i.m. Rz 1.6, 1.16ff; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.5(ff), 3.9, 3.119ff.

²¹⁰ Vö. STEININGER (2018): i.m. Kap 5 Rz 68.

²¹¹ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.119.

²¹² Lásd: STEININGER (2020): i.m. § 3 Rz 59 ff; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.121ff.

²¹³ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.123.

²¹⁴ LEHMKUHL – ZEDER (2020): i.m. § 3 VbVG Rz 41; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.123.

elősegítette a munkavállaló cselekményének elkövetését (kulcsszó: *támogató okozati összefüggés*).²¹⁵ Ehhez a pusztán *kockázatnövekedés* is elegendő.²¹⁶

Az öVbVG 3. § (3) bekezdése 1. pontjának második mondatrésze kimondja, hogy „a vállalat [...] csak akkor felelős a szándékos bűncselekményért, ha a munkavállaló szándékosan járt el”. A harmadik mondatrész azt is kimondja, hogy a vállalat „gondatlan bűncselekményért csak akkor felelős, ha az alkalmazottak figyelmen kívül hagyták az adott körülmények között szükséges gondosságot”. Az a figyelemre méltó ebben a jogi konstrukcióban, hogy a vállalatnak a munkavállaló cselekményéért a felelőssége elsősorban a *munkavállaló jogellenes cselekedetéhez kapcsolódik*, és nem a döntéshozó szervezeti hibájához.²¹⁷

Végül, ami a szervezeti vétkességét illeti, az ÖVbVG 3. § (3) bekezdésének 2. pontja is azon alapul, hogy „a döntéshozók elhanyagolták a körülmények között megkövetelt kellő gondosságot”.

2.2.4. Compliance-Defense²¹⁸ az öVbVG-ben²¹⁹

a) A büntetőjogi compliance preventív intézkedései (előzetes intézkedések)

Compliance menedzsment rendszerek a munkavállalói cselekmények megelőzésére. Az öVbVG szerint a vállalat felelősségre vonható a munkavállalók magatartása (tevékenysége vagy mulasztása) miatt (öVbVG 3. § (1) és (3) bekezdés). A szervezet ellen felhozott *vád* lényege nem az, hogy a munkavállaló jogellenesen követte el a bűncselekményt, hanem az, hogy „a vállalat nem tanúsította a szükséges és az adott körülmények között elvárható gondosságot”.²²⁰

Az öVbVG-ből ezért következik az alapvető (technikai, szervezeti vagy személyi) intézkedések *bevezetésének szükségessége*, amelyek célja az alkalmazottak ilyen cselekedeteinek megakadályozása és a szervezet mulasztásának kiküszöbölése. A vállalat felelősségének szempontjából tehát kijelenthető, hogy az öVbVG 3. § (3) bekezdés hatalmas *ösztönzést* jelent a döntéshozók számára, hogy *ésszerű szervezeti struktúrát* hozzanak létre (compliance-irányítási rendszerek révén).

A compliance management rendszer bevezetésével megakadályozható a vállalati kötelezettségek megsértése, a munkavállalók általi jogellenes magatartások elkövetése és a vállalati mulasztás megvalósítása.²²¹ Természetesen előfeltétel, hogy a compliance rendszer megfeleljen a törvény követelményeinek. Ezért, ha a döntéshozók előzetesen megfelelő compliance irányítási rendszert vezetnek be, véleményünk szerint esetükben a gondatlanságuk nem állapítható meg, ami

²¹⁵ Vö. STEININGER (2018): i.m. Kap 5 Rz 70; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.138.

²¹⁶ ErläutRV 994 BlgNR 22. GP 23; BOLLER: i.m. 185; LEHMKUHL – ZEDER (2020): i.m. § 3 VbVG Rz 45; SOYER – POLLAK (2016): i.m. 113; SOYER Richard: *Verteidigung von Unternehmen*. In: Kier Roland – Norbert Wess (Szerk.): *Handbuch Strafverteidigung*. Wien, MANZ Verlag, 2017. Rz 20.35; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.138.

²¹⁷ LEHMKUHL – ZEDER (2020): i.m. § 3 VbVG Rz 44; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.118.

²¹⁸ KOUKOL: i.m. 162 (Fn 760).

²¹⁹ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.48ff.

²²⁰ ErläutRV 994 BlgNR 22. GP 23; HILF (LEHMKUHL) (2006): i.m. 114; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.106(ff und Fn 365).

²²¹ RUHRI Gerald: *Unternehmensstrafrecht aus anwaltlicher Sicht. Anwaltsblatt*, 2013, 422(f).

következésképpen az öVbVG 3. § (1) bekezdésének 3. és 3. pontja alapján kizárja a vállalat felelősségét.²²²

Az ilyen óvintézkedések természetesen nem jelentenek mindenki számára megfelelő megoldást. Azt, hogy mely intézkedések *szükségesek és ésszerűek* (különösképpen azt, hogy hogyan kell megtervezni egy adott megfelelőségi intézkedést), *eseti alapon* kell értékelni.²²³ A vállalat mérete és felépítése, a kockázati, a képzettségi szintje és az alkalmazottak megbízhatósága döntő szerepet játszik annak felmérésében, hogy az egyes esetekben milyen intézkedésekre van szükség.²²⁴

Compliance menedzsment rendszerek a döntéshozó által elkövetett cselekmények megelőzésére. A kérdés az, hogy a vállalat megfelelő compliance-irányítási rendszer bevezetésével elkerülheti-e a döntéshozó által elkövetett bűncselekmények miatti felelősségre vonást (öVbVG 3. § (1) és (2) bekezdés). Az öVbVG 3. § (1) bekezdése és (2) bekezdése szerinti feljelentés alapja lényegében nem más, mint a vállalat *szervezetlensége*.²²⁵

Figyelemre méltó – valószínűleg azért, hogy lefedje a kisebb jogsértéseket is²²⁶ –, hogy a kormány törvényjavaslatának indokolása egy fikcióval operál.²²⁷ Ennek célja, hogy a vállalat kellő gondosságának hiányát közvetlenül a döntéshozatali cselekmény útján fejezze ki²²⁸, mert „*a vállalat számára az ilyen döntéshozó által elkövetett bűncselekményt szinte megcáfolhatatlanul az ilyen cselekmények megelőzésére irányuló gondosság hiányának kell tekinteni.*” Ennek eredményeként az uralkodó nézet a döntéshozó bűncselekményét a vállalat cselekményének tekinti.²²⁹ A döntéshozók alatt tehát vagy a vállalat alteregóját, vagy funkcionálisan mint a vállalatot (önmagát) kell érteni.²³⁰ Nem veszik figyelembe azt sem, ha valamennyi ellenőrzési és kiválasztási kötelezettséget betartották. Ennek eredményeként a vállalatot a gondossági kötelezettségnek megfelelő magatartása ellenére is felelősségre vonják.²³¹ A helyzet tehát mindenképpen összehasonlítható az automatikus beszámítási mechanizmussal a dOWIG 30. §-a és 9. §-a értelmében.²³²

Ezt a szabályozást nagyon kritikusan látjuk.²³³ Véleményünk szerint a pénzbírság felrőhatóság nélkül történő kiszabása, mint más bűnös magatartása miatti pusztá

²²² KOUKOL: i.m. 158ff insb 161f; LEWISCH: i.m. 8.

²²³ KOUKOL: i.m. 160.

²²⁴ ErläutRV 994 BlgNR 22. GP 23; SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.123.

²²⁵ Lásd: SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.3, 3.5, 3.9 und 3.67ff.

²²⁶ Ehhez a fogalomhoz lásd: SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.68.

²²⁷ Vö. SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.68ff (3.69).

²²⁸ ErläutRV 994 BlgNR 22. GP 22; lásd ehhez HILF (LEHMKUHL) Marianne: Grundkonzept und Terminologie des österreichischen strafrechtlichen Verbandsverantwortlichkeitsgesetzes (VbVG). *Neue Zeitschrift für Wirtschafts-, Steuer- und Unternehmensstrafrecht*, 2016, 192.

²²⁹ Lásd: HILF (LEHMKUHL) (2016): i.m. 191f.

²³⁰ Lásd: HILF (LEHMKUHL) (2016): i.m. 191f.

²³¹ TIPOLD Alexander: Compliance als Schutz vor Verbandsverantwortlichkeit?. *Austrian Law Journal*, 2016. 93f.

²³² SIEBER: i.m. 471f.

²³³ SOYER – POLLAK (2020): i.m. Rz 3.71f, 3.68.

helyettesítő felelősség objektíve nem igazolható.²³⁴ Emiatt véleményünk szerint ezekben az esetekben teleologikus értelmezéssel szűkíteni kell a tényállást. Az uralkodó nézet viszont csak a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét biztosítaná a vállalat számára (öVbVG 5. § (3) bekezdés).²³⁵

b) A büntetőjogi compliance represszív intézkedései (utólagos intézkedések)

Az *öVbVG 18. §-a*²³⁶ szabályozza az ügyész mérlegelési jogát a vállalat felelősségét illetően.²³⁷ A *18. § (1) bekezdés első mondata* kimondja, hogy az ügyészség „*eltekinthet a büntetőeljárástól vagy ejtheti a vádat, ha tekintettel a cselekmény, a kötelezettségszegés vagy a gondossági kötelesség megszegésének súlyára, a cselekmény következményeire, a vállalat cselekmény utáni magatartására, a vállalattal szemben kiszabandó bírság nagyságára, illetve a cselekmény által a vállalatnál vagy a tulajdonosnál beálló vagy közvetlenül várható jogkövetkezményre tekintettel a cselekmény üldözése, illetve szankcionálása szükségtelennek tűnik*”. A „*vállalat bűncselekmény után tanúsított magatartását*” kifejezetten nevesíti az *öVbVG 18. §-a*.

Ennek megfelelően fontos, hogy a vállalat a bűncselekmény elkövetése után azonnal meghozza-e a szükséges megelőzési intézkedéseket (pl. hatékony ellenőrzési rendszereket alkalmaz, személyi és szervezési intézkedéseket hoz).²³⁸ A megfelelőségi intézkedések későbbi bevezetése (pl. a compliance-irányítási rendszer) tehát szintén hozzájárulhat az eljárás befejezéséhez.²³⁹

Az *öVbVG 5. §-a*²⁴⁰ szabályozza a vállalati bírság megállapítását. Az (1) bekezdés szerint a bíróságnak „*mérlegelnie kell a napi tételek számát [...] a súlyosító és enyhítő körülményeket, amennyiben azok még nem érik el a kiszabható pénzbírság összegét*”. A (3) bekezdés előírja, hogy „*[a napi tételek számát] [...] különösen alacsonyabban kell meghatározni, ha a vállalat jelentős lépéseket tett a hasonló cselekmények jövőbeli megelőzése érdekében*”. Az *öVbVG* itt ösztönözni kívánja a kockázatmegelőzést.²⁴¹ Ezért a megfelelőségi intézkedések bevezetése (pl. megfelelőségi irányítási rendszer; valamint²⁴² a megfelelőségi irányelvek, az alkalmazottak képzése, a compliance tisztviselők stb.) a bűncselekmény után is

²³⁴ Vö. TIPOLD (2014): i.m. 603f.

²³⁵ Vö. TIPOLD (2014): i.m. 603.

²³⁶ Lásd ehhez: WERATSCHNIG Bernhard: *Verfolgungsermessen und Diversion im Verfahren gegen Verbände (§§ 18, 19 VbVG)*. In: Soyer Richard (Szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. Rz 8.1ff.

²³⁷ KERT Robert: *Das Verfolgungsermessen im Verbandsstrafrecht. Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzstrafrecht*, 2017. 70ff.

²³⁸ KERT (2017): i.m. 72; LEWISCH: i.m. 8.

²³⁹ Vö. WESS Norbert: *Die Privatisierung der Strafverfolgung. Journal für Strafrecht*, 2014. 13.

²⁴⁰ BAIER-GRABNER Marina: *Die Verbandsgeldbuße, ihre Bemessung, bedingte Nachsicht und Weisungen (§§ 4–9 VbVG)*. In: Soyer Richard (Szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. Rz 4.29ff.

²⁴¹ BAIER-GRABNER: i.m. Rz 4.52.

²⁴² BAIER-GRABNER: i.m. Rz 4.52 (Praxistipp).

enyhítő körülménynek tekinthetők a bírság megállapítása során.²⁴³ Az öVbVG ezért a *büntetőjogi megfelelés represszív* (utólagos) intézkedéseit is támogatja.²⁴⁴

c) Részösszegzés

A vállalati felelősségére tekintettel a compliance management rendszer önkéntes bevezetése kifizetődő lehet a vállalat számára, még akkor is, ha a megfelelési szabályrendszer végrehajtása csak a munkavállalói cselekményre adott válaszként történik.²⁴⁵ Ezért egy megfelelő ex-ante compliance management rendszer megakadályozhatja a vállalat szankcionálását. Ez vonatkozik a munkavállalók által elkövetett cselekmények²⁴⁶, de véleményünk szerint a döntéshozók cselekményei miatti vállalati felelősségre is.²⁴⁷ Korszerű, preventív szemléletű törvényként az öVbVG figyelembe veszi a *büntetőjogi compliance preventív és represszív intézkedéseit (a vállalatoknál)*.²⁴⁸

2.3. A belső nyomozás és a büntetőjogi compliance²⁴⁹

2.3.1. Általános kérdések

a) Fogalmi meghatározás

A *belső nyomozás*²⁵⁰ fogalma alatt azt értjük, hogy a vállalat tagjai (vezetőit is beleértve²⁵¹) által elkövetett állítólagos (legalább) szabályszegés (pl. bűncselekmény) miatt az ún. belső/külső nyomozó, aki nem tekinthető állami szervnek²⁵², az adott cselekményhez kapcsolódó vizsgálatot/tenyfelderítést folytat le.²⁵³

b) A belső nyomozás és a (büntetőjogi) compliance viszonya

A belső nyomozás és a compliance viszonyrendszerét a jogirodalom különböző módon értelmezi.²⁵⁴

Ez azonban elsősorban a compliance értelmezésének kérdése.²⁵⁵ A megfelelőségi előírásoknak és intézkedéseknek általában megelőző, *preventív céljuk* van.²⁵⁶

²⁴³ BAIER-GRABNER: i.m. Rz 4.52 (Praxistipp).

²⁴⁴ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.7.

²⁴⁵ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.51.

²⁴⁶ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.48ff.

²⁴⁷ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.50/1.

²⁴⁸ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.7.

²⁴⁹ Jelen alfejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.82ff.

²⁵⁰ MADL Patrick: *Unternehmensinterne Untersuchungen im Wirtschaftsstrafverfahren*. In: Kert Robert – Kodek Georg (szerk.): *Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2016. Rz 22.9; POLLAK Sergio: *Internal Investigations*. In: Soyer Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. Rz 14.5.

²⁵¹ WESSING Jürgen: In: Hauschka Christoph – Moosmayer Klaus – Lösler Thomas (szerk.): *Corporate Compliance*. München, C. H. Beck Verlag, 2016, 3. kiadás. § 46 Rz 1.

²⁵² MADL (2016): i.m. Rz 22.1; POLLAK: i.m. Rz 14.25.

²⁵³ POLLAK: i.m. Rz 14.5. Vö. MADL Patrick: *Die Verwertung unternehmensinterner Mitarbeiterbefragungen im Strafverfahren*. Wien, Verlag Österreich, 2018. 26.

²⁵⁴ Vö. MADL (2018): i.m. 34.

²⁵⁵ DANGL Katharina: *Unternehmensinterne Untersuchungen*. Wien, Linde Verlag, 2019. 12; POLLAK: i.m. Rz 14.8.

²⁵⁶ NESTLER Nina: *Internal Investigations: Definition und rechtstatsächliche Erkenntnisse zu internen Ermittlungen in Unternehmen*. In: Knierim Thomas – Rübenstahl Markus – Tsambikakis Michael (szerk.): *Internal Investigations. Ermittlungen im Unternehmen*. Heidelberg, C.F. Müller, 2016. Kap 1 Rz 34; DANGL: i.m. 13; POLLAK: i.m. Rz 14.8.

- A belső nyomozás viszont *represszív jellegű*, és általában (külső vagy belső) nyomozók végzik egy büntető vagy közigazgatási büntetőeljárással összefüggésben.²⁵⁷
- Ebből arra a következtetésre juthatunk, hogy a megfelelőségi intézkedések (preventív céljuk miatt) és a belső vizsgálatok (represszív céljuk miatt) különböző célokat szolgálnak.²⁵⁸
- Az uralkodó nézet szerint a belső vizsgálatokat – a represszív oldal szempontjából – a teljes körű megfelelés részének tekintik.²⁵⁹

Összefoglalásképpen azonban meg kell jegyezni, hogy a compliance és a belső vizsgálatok pontos elkülönítése nem ésszerű és nem is lehetséges.²⁶⁰ A belső vizsgálatok azok az eszközök, amelyekkel a vállalat a saját keretei között reagál a feltételezett jogsértésekre.²⁶¹ Ez alapján – a tág értelemben vett megfelelés értelmében – azt a *célt* szolgálja, hogy feltárja a gyenge pontokat vagy a (kötelezően) alkalmazandó jogszabályok vagy az önkéntesen követett szabályok megsértését²⁶², kiküszöböli a szabályszegéseket, és ha szükséges, helyreállítsa a szabályoknak megfelelő állapotot.²⁶³ Ezért a meglévő károk és kockázatok kiküszöböléséről és csökkentéséről vagy a jövőbeni elkerüléséről van szó;²⁶⁴ továbbá a büntetőjogi felelősség (a büntetőjogi megfelelés represszív intézkedései²⁶⁵) megelőzése érdekében történő átfogó büntetőjogi megfelelésről.

c) A bűnüldöző hatóságokkal való együttműködés

Időbeli szempontból a belső nyomozás lefolytatható a büntetőeljárás előtt, alatt és után.²⁶⁶

Ennek alapján, ha a vállalat törvénysértést gyanít, a vezetőség számára az első kérdés az, hogy együttműködnek-e a bűnüldöző hatóságokkal, hogy kivizsgálják az eltérő magatartást.²⁶⁷ Mivel nincs általános kötelezettség a „*bűncselekmények bejelentésére*” (vö. öStPO 80. § (1) bekezdés), lehetséges és elképzelhető, hogy a belső nyomozás a büntetőeljárás előtt történik.

Alapelvként azonban célszerű engedélyezni a belső vizsgálatok diszkrét lefolytatását a jó hírnév sérelmének elkerülése érdekében, mindaddig, amíg a jogsértés még nem vált nyilvánossá (pl. whistleblowing révén).²⁶⁸ Elképzelhető tehát, hogy a belső vizsgálatok a *bűnüldöző hatóságok* vizsgálataival párhuzamosan zajlanak, anélkül, hogy a külön-külön lefolytatott vizsgálatok között bármilyen interakció (azaz ismeretátadás) történne. Ugyanakkor a bűnüldöző hatóságokkal való

²⁵⁷ POLLAK: i.m. Rz 14.8, 14.17ff. Vö. MADL (2018): i.m. 34.

²⁵⁸ NESTLER: i.m. Kap 1 Rz 34; POLLAK: i.m. Rz 14.8.

²⁵⁹ MADL (2018): i.m. 34; POLLAK: i.m. Rz 14.8.

²⁶⁰ MADL (2016): i.m. Rz 22.11; POLLAK: i.m. Rz 14.8.

²⁶¹ PIETH Mark: *Wirtschaftsstrafrecht*. Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015. 266; POLLAK: i.m. Rz 14.18.

²⁶² SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.4.

²⁶³ Vö. PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 739; DANGL: i.m. 5ff; POLLAK: i.m. Rz 14.18.

²⁶⁴ PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 739; POLLAK: i.m. Rz 14.18; DANGL: i.m. 5.

²⁶⁵ SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.7.

²⁶⁶ MADL (2018): i.m. 3; POLLAK: i.m. Rz 14.13.

²⁶⁷ MADL (2016): i.m. Rz 22.5; DANGL: i.m. 4 und 155ff; PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 739 und 740f.

²⁶⁸ POLLAK: i.m. Rz 14.13. Vö. PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 740f.

együttműködésnek a „*vállalat bűncselekmény után tanúsított magatartása*” szempontjából is értelme lehet (öVbVG 18. § (1) bekezdés első mondat).²⁶⁹

2.3.2. Az ismeretszerzés módja.²⁷⁰ Felmerül a kérdés, hogy a belső vizsgálatok mennyire intenzívek és kiterjedtek lehetnek, és mely módszereket kell alkalmazni. Döntést kell hozni arról is, hogy a belső vizsgálatok által érintett személyeknek a kezdetektől tudomást kell-e szerezniük a nyomozásról, vagy titokban végzik-e a munkát. Meg kell jegyezni, hogy ezt általában eseti alapon értékeli, és ez nagymértékben függ a normasértés típusától és az érintett személyek csoportjától. Az *ismeretszerzés eszközeként* különösen a munkavállalói felmérések, a dokumentumokhoz való hozzáférés, az e-mailek szűrése és a telefonok megfigyelése jöhet szóba.²⁷¹ A belső vizsgálatnak a munkaadó és a munkáltató közötti állampolgári viszony miatt természetesen törvényi korlátai vannak.²⁷² Ilyenek például a polgári jogi előírások (személyiségi jogok, munkajogi követelmények) és az adatvédelmi törvények (GDPR).²⁷³ Ezek a polgári jogi és adatvédelmi követelmények szintén fontosak a helyes/megengedett vizsgálati intézkedések kiválasztásakor.²⁷⁴ Álláspontunk szerint a munkáltató a munkajogi érdekegyensúlyozás miatt nem választhatja meg szabadon az ellenőrzés eszközeit.²⁷⁵

2.3.3. Külső nyomozók²⁷⁶

a) Általános kérdések a nyomozati feladatok „kiszervezésével” kapcsolatban

Ha a vállalatok belső vizsgálat lefolytatása mellett döntenek, tisztában kell lenniük azzal, hogy ezt a vizsgálatot saját *belső* nyomozóik fogják-e elvégezni (*házon belüli vizsgálat/Inhouse-Untersuchung*²⁷⁷: pl. a felettes, a compliance tisztviselő vagy a belső ellenőrzés), vagy *külső „igazságügyi szakértők”* (*externe „forensic services*) szolgáltatását veszik-e igénybe. Ez utóbbi alatt a fehérgalléros bűnözésre szakosodott ügyvédi irodákat, könyvvizsgáló cégeket, igazságügyi szakértőket, ellenőrző csoportokat értjük.²⁷⁸

A belső nyomozás kiszervezését szintén mindig esetről esetre kell eldönteni.

- A házon belüli nyomozások mellett szólnak az alacsony költségek, valamint az a tény, hogy a nyomozók jobban tisztában vannak a saját vállalati struktúrájukkal, a működési folyamatokkal és összefüggésekkel.²⁷⁹

²⁶⁹ WESS Norbert – MACHAN Markus: *Zum Anwaltsprivileg im Rahmen von unternehmensinternen Ermittlungen*. In: Lewisch Peter (szerk.): *Jahrbuch Wirtschaftsstrafrecht und Organverantwortlichkeit* 2017. Wien, Neuer Wissenschaftlicher Verlag, 2017. 60f; DANGL: i.m. 156; POLLAK: i.m. Rz 14.13.

²⁷⁰ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.84.

²⁷¹ POLLAK: i.m. Rz 14.47, 14.48ff, 14.60ff, 14.63ff, 14.66.

²⁷² WESSING: i.m. § 46 Rz 24; POLLAK: i.m. Rz 14.26f und 14.28ff.

²⁷³ MADL (2018): i.m. 35ff; POLLAK: i.m. Rz 14.28f, 14.30ff, 14.36ff und 14.44f.

²⁷⁴ Vö. PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 741ff, 744ff.

²⁷⁵ POLLAK: i.m. Rz 14.47.

²⁷⁶ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.85ff.

²⁷⁷ A fogalom átvéve: PELZ Christian: *Internal Investigations und Legal Privilege - Zum Umfang des Beschlagnahmeschutzes in Deutschland*. In: Lewisch Peter (szerk.): *Jahrbuch Wirtschaftsstrafrecht und Organverantwortlichkeit* 2017. Wien, Neuer Wissenschaftlicher Verlag, 2017. 76.

²⁷⁸ MADL (2018): i.m. 2 (und 26); POLLAK: i.m. Rz 14.16.

²⁷⁹ PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 740; MADL (2018): i.m. 27; POLLAK: i.m. Rz 14.16.

- Ezzel szemben áll az a tény, hogy a vállalatok saját (jogi) osztályai gyakran nem rendelkeznek a szükséges szaktudással és know-how-val, hogy hogyan kell eljárni ilyen helyzetekben.²⁸⁰ Ezenkívül gyakran felmerül egy pszichológiai probléma is a saját kollégákkal szembeni fellépés és az ehhez kapcsolódó objektivitás igénye miatt (lojalitáskonfliktus). Továbbá a belső nyomozók is (gazdaságilag) függenek a vállalattól.²⁸¹ Általában fennáll annak a kockázata, hogy ez az elfogultság negatívan befolyásolja a vizsgálat eredményeit, különösen az anyagi igazságot.

Egy másik ok, amely a külső nyomozók kijelölése mellett szól, az, hogy a megbízott (külső) szolgálati titokvédelmi tisztek (StPO 157. § (1) bekezdés) *felmentést kaphatnak* az alól, hogy a bűnüldöző hatóságok előtt tanúskodjanak arról, „*amiről ebben a minőségben tudomást szereztek*”.²⁸² Ez következképpen megnyitja a (2) bekezdés szerinti *lefoglalás elleni védelmet* is.²⁸³

Ha viszont a cég a belső vizsgálatot saját jogi osztályára bízza, akkor alkalmazottai általában nem tagadhatják meg a nyilatkozattételt; a megszerzett ismeretek bizonyos feltételek mellett biztosíthatók és lefoglalhatók is. E helyett: E tekintetben a saját belső vizsgálat eredménye adott esetben a vállalat felelősségre vonásához vezethet (VbVG 3. §), vagy legalábbis jelentősen leegyszerűsítheti a hatóságok nyomozati munkáját.

b) A szakmai titoktartás hatálya alá tartozó személyek vallomásmegtagadásának joga belső vizsgálatok keretében

A hallgatáshoz való jog (öStPO 157. § (1) bekezdés 2. pont). Az öStPO 157. § (1) bekezdés 2. pont szerint bizonyos szakmai titoktartás alá eső személyek „*jogosulnak arra, hogy megtagadják a tanúvallomás tételét [...] arról, ami e minőségükben ismertté vált számukra*”.

- Megjegyzendő, hogy az osztrák modell elsősorban a szolgálati titok alá tartozó személy titkához – és nem az ügyfélhez – kötődik²⁸⁴, és így elsősorban a szolgálati titoktartás alá eső személy szakmai tevékenységét védi.²⁸⁵
- Ezzel párhuzamosan azonban az idézett rendelkezés hiányában a vádlott védelemhez való joga is csorbulna.²⁸⁶ Hiszen az ügyfél azt kockáztatná, hogy szabad, nyílt és fenntartások nélküli bizalmas viszonya miatt önként hajtáná a fejét a kés alá, ha a szakmai titoktartás alanya a vallomástételi és igazmondási kötelezettség mellett tanúként kihallgatható lenne a

²⁸⁰ PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 740; MADL (2018): i.m. 27; POLLAK: i.m. Rz 14.16.

²⁸¹ STUEFER Alexia: Wirtschaftsstrafrecht aktuell Unternehmensinterne Ermittlungen. *Journal für Strafrecht*, 2011. 184; POLLAK: i.m. Rz 14.16.

²⁸² PETSCHÉ – LARCHER: i.m. 740; STUEFER: i.m. 184f; POLLAK: i.m. Rz 14.16.

²⁸³ STUEFER: i.m. 184f; POLLAK: i.m. Rz 14.16 und 14.81ff.

²⁸⁴ DANGL: i.m. 184.

²⁸⁵ SOYER Richard – SCHUMANN Stefan: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (szerk.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2017, § 57 StPO Rz 100; POLLAK: i.m. Rz 14.76.

²⁸⁶ Vö. KIRCHBACHER Kurt: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (szerk.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2013, § 157 StPO Rz 9.

(hallomásból) az ügyféllel folytatott bizalmas megbeszélésekről (öStPO 154.§, 160. §).²⁸⁷

A törvény szövege alapján a vádlott (48. § (1) bekezdés 2. pont) vagy gyanúsított (öStPO 48. § (1) bekezdés 1. mondat) státuszának nincs jelentősége. Ugyanez vonatkozik arra a kérdésre is, hogy a büntetőeljárás már folyamatban van-e (öStPO 1. § (2) bekezdés).²⁸⁸ Ennek az az oka, hogy a szolgálati titoktartási kötelezettség alá tartozó személlyel bizalmi és védett kapcsolattartásra (pl. jogi tanácsadásra, védelemre való felkészítésre) lehet szükség, függetlenül attól, hogy már megindult-e az eljárás.²⁸⁹

Az öStPO 157. § (1) bekezdésében a törvény kifejezetten a szakmai titoktartás alanyai közé sorolja a „*védőket, az ügyvédeket, a szabadalmi ügyvivőket, az Országos Tanács vizsgálóbizottságainak eljárási ügyvédeit, a közjegyzőket és az okleveles könyvelőket*”. A 2017. évi öWTTBG 1. §-a szerint a könyvvizsgálók és az adótanácsadók az okleveles könyvelői szakmák közé tartoznak.

Ha a fent említett, szolgálati titoktartással rendelkező személyeket belső vizsgálattal bízzák meg, akkor megilleti őket a tanúvallomás megtagadásának joga.

Az öStPO 157. § (1) bekezdésének *védelmi köre* azonban nem korlátlan, a szakmai titoktartás megtagadásának joga csak azokra az információkra (tényekre) vonatkozik, amelyek „*ilyen minőségükben ismertté váltak*”.²⁹⁰ Ennek eredményeként az információhoz való hozzáférés funkcionálisan szakmai titoktartói minőségben értendő (védők esetében pl. jogi tanácsadás, jogi képviselő, védelem²⁹¹).²⁹² A szóban forgó tevékenységek tehát azok, amelyeket a szakmai titoktartás hatálya alá tartozó személyeknek „*szakmájuk gyakorlása során rendszeresen el kell végezniük, vagy más módon közvetlenül kapcsolódnak ahhoz*”.²⁹³ A szakmai titoktartás a vádlottaktól származó információkon kívül harmadik felektől származó ismeretekre és egyéb információkra is vonatkozik.²⁹⁴

A megkerülés elleni védelem (öStPO 157. § (2) bekezdés)²⁹⁵ Az öStPO 157. § (2) bekezdésének első mondata kimondja, hogy „*[az] (1) bekezdés 2-5. pontjában felsorolt személyeknek a tanúvallomás megtagadására vonatkozó jogát [...] nem lehet megkerülni, ha az egyébként semmis.*”²⁹⁶ Ez a rendelkezés²⁹⁷ (lásd még az öStPO 144. § (2) bekezdését) tehát a képviselőnek az (1) bekezdés 2. pontja által

²⁸⁷ WESS (2014): i.m. 14; POLLAK: i.m. Rz 14.76.

²⁸⁸ POLLAK: i.m. Rz 14.78.

²⁸⁹ POLLAK: i.m. Rz 14.78.

²⁹⁰ POLLAK: i.m. Rz 14.79.

²⁹¹ SOYER – SCHUMANN: i.m. Rz § 57 StPO Rz 100; DANGL: i.m. 169.

²⁹² KIRCHBACHER: i.m. Rz § 157 StPO Rz 16; TIPOLD Alexander – ZERBES Ingeborg: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (szerk.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2021, Vor §§ 110-115 StPO Rz 18.

²⁹³ OGH 13 Os 110(111)/96; RIS-Justiz RS0105934.

²⁹⁴ WESS (2014): i.m. 14; KIRCHBACHER: i.m. § 157 StPO Rz 16; POLLAK: i.m. Rz 14.79.

²⁹⁵ POLLAK: i.m. Rz 14.82f, 14.84ff, 14.87.

²⁹⁶ STEININGER, Einhard: *Nichtigkeitsgründe im Strafverfahren*. Wien, Verlag Österreich, 2019, 7. kiadás. 3. fejezet C Rz 35

²⁹⁷ Vö. dStPO 97, 148 és 160a §; a dStPO 97. §-hoz lásd: PARK Tido: Schutz der im Rahmen von unternehmensinternen Untersuchungen gewonnenen Informationen vor behördlicher Beschlagnahme nach deutschem Recht. *Journal für Strafrecht*, 2014. 21ff.

védett szolgálati titkát érinti, amennyiben (bizonyos) *kijátszásokat semmisségi szankció* védi.²⁹⁸ Ennek eredményeként a szakmai titoktartás alanya védve van a lefoglalástól és elkobzástól, valamint a titoktartás szakértők²⁹⁹ vagy segítők kihallgatása által történő kijátszásától.³⁰⁰ A 2016. évi StPÁG I-vel³⁰¹ bevezetett (2) bekezdés *második mondata* kiterjeszti a védelmet „[...] az olyan dokumentumokra és információkra, amelyek a vádlott vagy vádlott-társa rendelkezésére állnak, és tanácsadás, illetve a vádlott védelmének érdekében az (1) bekezdésben említett személy hozta létre” (úgynevezett *védekezési iratok*). Ez a rendelkezés az (1) bekezdéssel azonos módon védi a képviselő szolgálati titkát is.³⁰²

2.3.4. Részösszegzés³⁰³

Végül meg kell jegyezni, hogy represszív jellegűknél fogva a belső vizsgálatok szükségesek és hasznosak lehetnek a vállalatban belüli jogsértések és compliance szabályok megsértésének tisztázása érdekében. A büntetőjogi compliance keretében a belső vizsgálatok represszív intézkedésként is alkalmazhatók a büntetőjogi felelősség megelőzése érdekében. A vonatkozó szabályozás jogállami kialakítása még sok kívánnivalót hagy maga után, és a hasznosíthatóság kérdésében is számos probléma vár még megbízható megoldásra.³⁰⁴

Irodalomjegyzék

- BAIER-GRABNER Marina: *Die Verbandsgeldbuße, ihre Bemessung, bedingte Nachsicht und Weisungen (§§ 4–9 VbVG)*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. 89-109.
- BOCK Dennis: *Criminal Compliance*. Baden-Baden, Nomos Verlag, 2013 (<https://doi.org/10.5771/9783845230412>).
- BOLLER, Martin: *Die strafrechtliche Verantwortlichkeit von Verbänden nach dem VbVG*. Wien, MANZ Verlag, 2007.
- BURGSTALLER Manfred: *Das Fahrlässigkeitsdelikt im Strafrecht*, Manz Verlag, 1974.
- BURGSTALLER Manfred – SCHÜTZ Hannes: In: Höpfel Frank – Ratz Eckart (Hrsg.): *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Wien, Manz Verlag, 2017, 2. Auflage. § 6 StGB
- DANGL Katharina: *Unternehmensinterne Untersuchungen*. Wien, Linde Verlag, 2019.
- DANNECKER Gerhard – LEITNER Roman: In: Dannecker Gerhard – Leitner Roman (Hrsg.): *Handbuch der Geldwäsche-Compliance*. Wien, Linde Verlag, 2010.

²⁹⁸ POLLAK: i.m. Rz 14.81.

²⁹⁹ RATZ Eckart: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (Szerk.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2020, § 281 StPO Rz 222.

³⁰⁰ POLLAK: i.m. Rz 14.81, 14.82f, 14.90.

³⁰¹ BGBl I 2016/26.

³⁰² Lásd: PLÖCKINGER Oliver: *Verteidigung und Vertretung von (Berufs-)Geheimnisträgern*. In: Kier Roland – Norbert Wess (Szerk.): *Handbuch Strafverteidigung*. Wien, MANZ Verlag, 2017. Rz 22.18, 22.22f; POLLAK: i.m. Rz 14.96 und 14.81.

³⁰³ Jelen fejezet az alábbi résznek felel meg: SOYER – POLLAK (2021): i.m. Rz 28.92.

³⁰⁴ POLLAK: i.m. Rz 14.75ff, 14.109ff, Rz 14.48ff.

- FLORA Margarethe: In: Leukauf Otto – Steininger Herbert (Hrsg.): *Strafgesetzbuch. Kommentar*. Wien, Linde Verlag, 2017, 4. Auflage. § 153
- FUCHS Helmut: *Compliance: Soft Law – Hard Criminal Law*. In: Lewisch Peter (Hrsg.): *Zauberwort Compliance?*. Wien, MANZ Verlag, 2012. 27-34.
- FUCHS Helmut: *Untreue, die unendliche Geschichte; Selbstbindung der Unternehmen als gefährlicher Fallstrick*. In: Jarolim Hannes (Hrsg.): *Herausforderung Compliance. Von der Regelungsflut zur Untreue?*. Wien, LexisNexis Verlag, 2015. 18-26.
- GRÜTZNER Thomas/JAKOB Alexander: *Compliance von A-Z*. München, C. H. Beck Verlag, 2015, 2. Auflage.
- ILLICHMANN Bernd: In: Petsche Alexander – Mair Karin (Hrsg.): *Handbuch Compliance*. Wien, LexisNexis Verlag, 2019, 3. Auflage. 779-800.
- LEHNER Dieter: *Organhaftung und Compliance*. In: Ruhmannseder Felix – Lehner Dieter – Beukelmann Stephan (Hrsg.): *Compliance aktuell*. Heidelberg, C.F. Müller, 2015. 1010.
- LEHMKUHL Marianne: *Der sachliche und persönliche Anwendungsbereich des VbVG (§§ 1 und 2 VbVG)*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. 9-28.
- LEHMKUHL Marianne – ZEDER Fritz: In: Höpfel Frank – Ratz Eckart (Hrsg.): *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Wien, Manz Verlag, 2020, 2. Auflage.
- LEWISCH Peter: *Warum – und inwieweit – Compliance?* In: Lewisch Peter (Hrsg.): *Zauberwort Compliance?*. Wien, MANZ Verlag, 2012. 1-14.
- LEWISCH Peter: *Strafrecht und Compliance* In: Lewisch Peter (Hrsg.): *Zauberwort Compliance?*. Wien, MANZ Verlag, 2012. 71-88.
- HAUSCHKA Christoph – MOOSMAYER Klaus – LÖSLER Thomas: In: Hauschka Christoph – Moosmayer Klaus – Lösler Thomas (Hrsg.): *Corporate Compliance*. München, C. H. Beck Verlag, 2016, 3. Auflage.
- HILF (LEHMKUHL) Marianne: *Grundlegende Aspekte der neuen Verbandsverantwortlichkeit: Zur subsidiären Anwendung des StGB*. *Journal für Strafrecht*, 2006, 112-119.
- HILF (LEHMKUHL) Marianne: *Grundkonzept und Terminologie des österreichischen strafrechtlichen Verbandsverantwortlichkeitsgesetzes (VbVG)*. *Neue Zeitschrift für Wirtschafts-, Steuer- und Unternehmensstrafrecht*, 2016, 189-193.
- HINTERHOFER Hubert: *Der untätige Compliance Officer: Strafbarer Beitrag durch Unterlassen?*. *Zeitschrift für Finanzmarktrecht*, 2010. 104-110.
- HINTERHOFER Hubert: *Begriff und Bedeutung der Criminal Compliance im österreichischen Strafrecht*. In: Braumüller Peter – Ennöckl Daniel – Gruber Michael – Raschauer Nicolas (Hrsg.): *Compliance und Finanzmarktrecht. Band zur ZRF-Jahrestagung 2010*. Wien, LexisNexis Verlag, 2011, 61-78.
- HUBER Nina: *Ausgewählte Fragen der Untreuebestimmung*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Hrsg.): *Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2016. 129-156.
- KALSS Susanne: In: Kalss Susanne – Nowotny Christian – Schauer Martin (Hrsg.): *Österreichisches Gesellschaftsrecht*. Wien, Manz Verlag, 2017, 2. Auflage.

- KERT Robert: *Ausgewählte Fragen des Allgemeinen Teils des Wirtschaftsstrafrechts*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Hrsg.): Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht. Wien, MANZ Verlag, 2016. 1-41.
- KERT Robert: Das Verfolgungsermessen im Verbandsstrafrecht. *Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzstrafrecht*, 2017. 70-74.
- KIENAPFEL Diethelm – SCHMOLLER Kurt: *Strafrecht. Besonderer Teil II: Delikte gegen Vermögenswerte*. Wien, Manz Verlag, 2017, 2. Auflage.
- KIRCHBACHER Kurt: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (Hrsg.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2013, § 157
- KOMENDA Peter: *Der Untreuevorsatz*. In: Hinterhofer Hubert (Hrsg.): Praxishandbuch Untreue. Wien, Linde Verlag, 2015. 35-56.
- KOUKOL Pilar: *Compliance und Strafrecht*. Wien, LexisNexis Verlag, 2016.
- KRETSCHMER Heidemarie: In: Petsche Alexander – Mair Karin (Hrsg.): *Handbuch Compliance*. Wien, LexisNexis Verlag, 2019, 3. Auflage. 67-105.
- MADL Patrick: *Unternehmensinterne Untersuchungen im Wirtschaftsstrafverfahren*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Hrsg.): Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht. Wien, MANZ Verlag, 2016. 815-859.
- MADL Patrick: *Die Verwertung unternehmensinterner Mitarbeiterbefragungen im Strafverfahren*. Wien, Verlag Österreich, 2018.
- MOOSMAYER Klaus: *Compliance*. München, Beck Verlag, 2015, 3. Auflage.
- NESTLER Nina: *Internal Investigations: Definition und rechtstatsächliche Erkenntnisse zu internen Ermittlungen in Unternehmen*. In: Knierim Thomas – Rübenthal Markus – Tsambikakis Michael (Hrsg.): *Internal Investigations. Ermittlungen im Unternehmen*. Heidelberg, C.F. Müller, 2016.
- NÁPOKOJ Elke Maria: In: Napokoj Elke Maria (Hrsg.): *Risikominimierung durch Corporate Compliance*. Wien, MANZ Verlag, 2010.
- PARK Tido: Schutz der im Rahmen von unternehmensinternen Untersuchungen gewonnenen Informationen vor behördlicher Beschlagnahme nach deutschem Recht. *Journal für Strafrecht*, 2014. 20-25.
- PELZ Christian: *Internal Investigations und Legal Privilege - Zum Umfang des Beschlagnahmeschutzes in Deutschland*. In: Lewisch Peter (Hrsg.): *Jahrbuch Wirtschaftsstrafrecht und Organverantwortlichkeit 2017*. Wien, Neuer Wissenschaftlicher Verlag, 2017. 73-87.
- PETSCHÉ Alexander – LARCHER Daniel: In: Petsche Alexander – Mair Karin (Hrsg.): *Handbuch Compliance*. Wien, LexisNexis Verlag, 2019, 3. Auflage.
- PIETH Mark: *Wirtschaftsstrafrecht*. Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015.
- PLÖCKINGER Oliver: *Verteidigung und Vertretung von (Berufs-)Geheimnistägern*. In: Kier Roland – Norbert Wess (Hrsg.): *Handbuch Strafverteidigung*. Wien, MANZ Verlag, 2017. 543-555.
- POLLAK Sergio: *Internal Investigations*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. 311-372.
- RATZ Eckart: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (Hrsg.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2020, § 281 StPO

- REICH-ROHRWIG Johannes – ZIMMERMANN Arno: In: Artmann Eveline – Karollus Martin (Hrsg.): *Kommentar zum Aktiengesetz*. Wien, Manz Verlag, 2018, 6. Auflage. § 82.
- REICH-ROHRWIG Johannes – GROSSMAYER Clemens – GROSSMAYER Karina – ZIMMERMANN Arno: In: Artmann Eveline – Karollus Martin (Hrsg.): *Kommentar zum Aktiengesetz*. Wien, Manz Verlag, 2018, 6. Auflage. § 84.
- ROTSCH Thomas: Compliance und Strafrecht. Fragen, Bedeutung, Perspektiven. Vorbemerkungen zu einer Theorie der sog. „Criminal Compliance“. *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, 2013, 481-498. <https://doi.org/10.1515/zstw-2013-0024>
- ROTSCH Thomas: *Criminal Compliance – Begriff, Entwicklung und theoretische Grundlegung*. In: Rotsch Thomas (Hrsg.): *Criminal Compliance*. Baden Baden, Nomos Verlag, 2015.
- ROTSCH Thomas: *Criminal Compliance*. In: Achenbach Hans – Ransiek Andreas – Rönnau Thomas (Hrsg.): *Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Heidelberg, C.F. Müller, 2019, 5. Auflage.
- RUHMANNSEDER Felix: *Compliance-Strategien*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020.
- RUHRI Gerald: Unternehmensstrafrecht aus anwaltlicher Sicht. *Anwaltsblatt*, 2013, 422.
- SCHWARZBARTL Martin – KUBIN Florian: *Compliance als Gesamtsystem – Ein Kurzüberblick*. In: Wieselthaler Andreas (Hrsg.): *Korruptionsprävention in Theorie und Praxis*. Wien, Verlag Österreich, 2015, 65-78.
- SIEBER Ulrich: *Compliance-Programme im Unternehmensstrafrecht. Ein neues Konzept zur Kontrolle von Wirtschaftskriminalität*. In: Sieber Ulrich – Dannecker Gerhard – Kindhäuser Urs – Vogel Joachim – Walter Tonio (Hrsg.): *Strafrecht und Wirtschaftsstrafrecht. Dogmatik, Rechtsvergleich, Rechtstatsachen. Festschrift für Klaus Tiedemann zum 70. Geburtstag*. Köln, Carl Heymanns Verlag, 2008. 449-484.
- SOYER Richard – POLLAK Sergio: *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz*. In: Möstl Friedrich – Neubauer Sabine – Stark-Sittinger Heike – Trummer Anna (Hrsg.): *Der Vereinsexperte II*. Wien, Linde Verlag, 2016, 99-128.
- SOYER Richard – SCHUMANN Stefan: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (Hrsg.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2017, § 57 StPO
- SOYER Richard: *Verteidigung von Unternehmen*. In: Kier Roland – Norbert Wess (Hrsg.): *Handbuch Strafverteidigung*. Wien, MANZ Verlag, 2017. 503-528.
- SOYER Richard: *Einleitung und Grundorientierung*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. 1-8.
- SOYER Richard – POLLAK Sergio: *Die Verbandsverantwortlichkeit für Tatbegehungen durch Verbandsangehörige im Lichte der Anwendung der allgemeinen Strafgesetze (§§ 3, 12 VbVG)*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. 29-88.

- SOYER Richard – POLLAK Sergio: *Criminal Compliance*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Hrsg.): *Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2021. 2. Auflage (im Erscheinen).
- STEININGER, Einhard: *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz. Lehrbuch*. Wien, Linde Verlag, 2018, 2. Auflage.
- STEININGER, Einhard: *Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band I*. Wien, Linde Verlag, 2019, 3. Auflage.
- STEININGER, Einhard: *Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band II*. Wien, Linde Verlag, 2019, 2. Auflage.
- STEININGER, Einhard: *Nichtigkeitsgründe im Strafverfahren*. Wien, Verlag Österreich, 2019, 7. Auflage. <https://doi.org/10.33196/9783704683540>
- STEININGER, Einhard: *Verbandsverantwortlichkeitsgesetz. Kommentar*. Wien, Linde Verlag, 2020, 2. Auflage.
- STUEFFER Alexia: Wirtschaftsstrafrecht aktuell Unternehmensinterne Ermittlungen. *Journal für Strafrecht*, 2011. 184-185.
- TOIFL Armin – HAHNEKAMP Robert: *Die Implementierung eines Compliance-Management Systems (CMS) anhand der ONR 192050*. In: Wieselthaler Andreas (Hrsg.): *Korruptionsprävention in Theorie und Praxis*. Wien, Verlag Österreich, 2015. 119-142.
- TIPOLD Alexander: *Zurechnung fremden Verhaltens – Vertrauensgrundsatz, Compliance und Verbandsverantwortlichkeit*. In: Reindl-Krauskopf Susanne – Ingeborg Zerbes – Brandstetter Wolfgang – Lewisch Peter – Tipold Alexander (Hrsg.): *Festschrift für Helmut Fuchs*. Wien, Verlag Österreich, 2014. 595-619.
- TIPOLD Alexander: Compliance als Schutz vor Verbandsverantwortlichkeit?. *Austrian Law Journal*, 2016. 90-101.
- TRETNAK Markus: *Konzeption, Umsetzung und Prüfung von Compliance-Systemen*. In: Kofler-Senoner Bernhard (Hrsg.): *Compliance-Management für Unternehmen*. Wien, Verlag Österreich, 2016. 49-65.
- TIPOLD Alexander – ZERBES Ingeborg: In: Fuchs Helmut – Ratz Eckart (Hrsg.): *Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung*. Wien, Manz Verlag, 2021, Vor §§ 110-115 StPO
- TRIFFTERER Otto: In: Triffterer Otto – Rosbaud Christian – Hinterhofer Hubert (Hrsg.): *Salzburger Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Wien, LexisNexis Verlag, 1994 § 6
- URBANEK Jakob: *Verbandsverantwortlichkeit: Die Strafbarkeit von Unternehmen und Verbänden in Österreich – ein Erfolgsmodell?*. In: Kert Robert – Kodek Georg (Hrsg.): *Das große Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2016. 43-92.
- VOGEL Joachim – BÜLTE Jens: In: Cirener Gabriele – Radtke Henning – Rissing-van Saan Ruth –
- Rönnau Thomas – Schluckebier Wilhelm (Hrsg.): *Strafgesetzbuch. Leipziger Kommentar. Erster Band. Einleitung, §§ 1 bis 18*. Berlin/Boston, de Gruyter Verlag, 2020, 13. Auflage. § 15
- WALTER Martin: *Konzeption und Umsetzung eines Compliance-Management-Systems (CMS) – eine ganzheitliche Betrachtung aus der Sicht eines Compliance-*

- Verantwortlichen*. In: Kofler-Senoner Bernhard (Hrsg.): *Compliance-Management für Unternehmen*. Wien, Verlag Österreich, 2016. 3-20.
- WERATSCHNIG Bernhard: *Verfolgungsermessen und Diversion im Verfahren gegen Verbände (§§ 18, 19 VbVG)*. In: Soyer Richard (Hrsg.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. Wien, MANZ Verlag, 2020. 185-209.
 - WESS Norbert: *Die Privatisierung der Strafverfolgung*. *Journal für Strafrecht*, 2014. 12-19.
 - WESS Norbert – MACHAN Markus: *Zum Anwaltsprivileg im Rahmen von unternehmensinternen Ermittlungen*. In: Lewisch Peter (Hrsg.): *Jahrbuch Wirtschaftsstrafrecht und Organverantwortlichkeit 2017*. Wien, Neuer Wissenschaftlicher Verlag, 2017. 57-72.
 - WESSING Jürgen: In: Hauschka Christoph – Moosmayer Klaus – Lösler Thomas (Hrsg.): *Corporate Compliance*. München, C. H. Beck Verlag, 2016, 3. Auflage.
-
-